

**Սարգիս Մուրադյան
“Մառունցիներ”
որմնանկար**

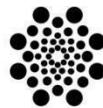
2025թ.

Սարգիս Մուրադյանի “Սասունցիներ”
որմնանկարի վերականգնման

ՆԱԽԱԳԻԾ

Գիրք 1

Նախագիծ կատարող՝
«ԱՐԿԵՍՏ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ»
ՊԱՏՄԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ
ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ»
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ART&HERITAGE

Համաձայնեցված է՝

ՀՀ ԿԳՄՍՆ՝ ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ և
ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Տեղակալ՝ Ա.Քոչարյան

Հաստատում եմ՝

Նախագծի հեղինակ-կատարող՝
Ա.Պետրոսյան
ՀՎՀՀ՝ 40108039

Նախագծող՝

Մ.Գևորգյան
ՀՎՀՀ՝ 37468427

ՆԱԽԱԳԾԻ ԿԱԶՄԸ՝

ԳԻՐԲ-1 Սարգիս Մուրադյան “Սասունցիներ” որմնանկարի վերականգնման նախագիծ
ԳԻՐԲ-2 Նախահաշիվ

			.ՍԱՍՈՒՆՑԻՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձանիլի մարզ գ.Նապաստ		
Կատարեց	Մ.Գևորգյան				
“Այլընտր և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառապանքական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱՆ ՍԱՆԵՐԻ ՀԾՑԱԶՈՏՈՒՄ	ԳՐԱԸ ԹԵՐԹ	ԳԵՐԹԵՐ 3

Նախագծի կազմը

Գիրք 1- “Մասունցիներ” ո.ն-ի վերականգնման նախագիծ

- Ապագա գյուղի մշակույթի տան հատակագիծ
- Հիմնավորում
- Ո.Ն-ի վերականգնման մեթոդի պատմական ակնարկ
- Որմնանկարի վերականգնման աշխատանքների մեթոդաբանություն
- Նախնական ուսումնասիրություն
- ԱԿՏ
- Տեսական և փորձնական ուսումնասիրության աշխատանքներ
- Սեյսմիկ եզրակացություն
- Ո.Ն-ի վերականգնման աշխատանքների բացատրագիր
- Մասնակի ամրակայման և վերականգնման սխեմատիկ չափագրված նախագիծ
- Որմնանկարի մաշտաբային պատկերից թվային հստակ ամրակայման և վերականգնման աշխատանքների ծավալներ, քարտեզագրություն
- Նախկինում վերականգնող մասնագետների կատարած աշխատանքների ցանկ

Գիրք 2- Նախահաշիվ

- Բացատրագիր
- Ծավալաթերթ
- Նախահաշիվ

Նախագծող՝ Մարինա Գևորգյան
 Նախագծի հեղինակ՝ Արեգ Պետրոսյան

Արմավիրի մարզ, Ապագա գյուղ

Կատարեց	Մ. Գևորգյան	ՄԱՍՈՒՆՑԻՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՐՄՆԱՆԱՍԻՐՈՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արմավիրի մարզ գ. Ապագա			
“Այլընտր և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառաքանական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԱՐԻ ՎԱԿԱԿԱՑ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑԻՄ	ԳՐԽԸ	ԶԵՐՑ
					4

Նախագծանախահաշվային ուսումնասիրման
փաստաթղթերի բովանդակության

ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

Վերականգնվող Նախագիծն Ս.Մուրադյանի 1974թ.-ին նկարված “ Սասունցիներ ” որմանկարը 2016թ. ՀՀ Մշակույթի նախարարության կողմից ներառվել է հանրապետական նշանակության նորահայտ հուշարձանների ցանկի մեջ:

Գտնվում է Արմավիրի մարզի, Ապագա գյուղի խորհրդային ժամանակաշրջանում կառուցված մշակույթի տան նախասրահում` 20 երրորդ դարի երկրորդ կեսի կառույցի մեջ :

Ակնադիտական և պարզ հետազոտման , ուսումնասիրության , փաստերի վրա հիմնված , նաև կատարման տեխնիկական ժառանգի կողմից բնութագրած , ստեղծվել է որմանկարի պահպանման , վերականգնման և վերստեղծման նախագիծ:

Կառույցն և նրա ներսում նկարված որմանկարն թվագրվում է համեմատաբար մեր ժամանակների հուշարձան` ուստի կարիք և անհրաժեշտություն չկա կատարել ներկի և սվաղի շերտի,մակաբանական հետազոտություններ :
Վերականգնման հիմք է հանդիսանում որմանկարի ուսումնասիրման , պահպանման , մասնակի հատվածների վերականգնման, վերստեղծման նախագծի բովանդակային կատարումը` ըստ հեղինակային գեղագիտական հորինվածքի , որպեսզի գեղագիտական և կոնստրուկտիվ վերականգնումն լինի մաքսիմալ հարատև :

Մշակված և լիցենզավորված նյութերն և նրանց օգտագործման տեխնիկան, նյութերի պատրաստման մեթոդն վերցված է իտալական հեղինակավոր “Պալացո Սպինելի” որմանկարների վերականգնման ինստիտուտից :
Տարիների ընթացքում իտալացի վերականգնողների հետ համատեղ Հայաստանում հաջողությամբ վերականգնվել են բազմաթիվ հուշարձաններ , որոնք արդեն քարոք դար կանգուն են :

Հարկ է նշել, որ այս մեթոդն կիրարեւի է որմանկարների պահպանման, վերականգնման և վերստեղծման համար նախատեսված A Fresco և Buono Fresco-ների համար / դասական թաց և խառը տեխնիկայով կատարում/:
Մասնակի կամ ընդհանուր նյութատեխնիկայի օգտագործումն կախված է հուշարձանի թվագրման , վերականգնման առկա խնդիրների մոտեցումից :
Հիմնվելով տվյալ մեթոդի արդյունավետության և հուսալիության վրա` ակնառու կերպով հավաստի հիմք է հանդիսանում տարիների ընթացքում վերականգնված որմանկարների փորձառությունը:

Վերականգնող`	Արեգ Պետրոսյան		.ՍՍՈՒՐՔԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ							
		Կատարող	Մ.Գևորգյան							
		“Այվելուտ և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառապական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՅԵ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԱԶՈՐՈՒՄ	<table><tr><td>ՓՈԽ</td><td>ՁԵՐՑ</td><td>ԼԵՐՑՈՐ</td></tr><tr><td></td><td></td><td>5</td></tr></table>	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԼԵՐՑՈՐ	
ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԼԵՐՑՈՐ								
		5								

Որմանկարի վերականգնման մեթոդի պատմական ակնարկ

20-րդ դարի 1966թ. Իտալիայի Ֆլորենցիա քաղաքում Առնո գետի վարարումից առաջացած ջրհեղեղի հետևանքով վտանգվել էր քաղաքի պատմամշակութային կոթողները ,հուշարձանները` մասնավորապես որմանկարները, որոնց անհրաժեշտ էր պահպանել կամ տեղափոխել: Այդ իսկ պատճառով “Պալացցո Սպինելի” արվեստի և վերականգնման ինստիտուտը և նրանց փորձառու մասնագետները վերամշակեցին մի մեթոդաբանություն , որով հնարավոր եղավ տեղափոխել և վերականգնել վնասված որմանկարները` մասնավորապես Buono Fresco, ինչպես նաև կիրառվեց մասնակի A Fresco վերականգնման և վերստեղծման մեջ / Buono Fresco-խառը, չոր տեխնիկա, A Fresco- դասական թաց տեխնիկա/:

Հիմնվելով Իտալիայում և Հայաստանում տարիներ շարունակ կատարված որմանկարների վերականգնման աշխատանքների փորձառության, ժամանակի մեջ կատարելագործված մեթոդի արդյունավետության վրա` գտնվել է ավելի ճիշտ դոգավորումներ /չափաբաժիններ/

Իտալական մեթոդն իր ժամանակի մեջ մաքսիմալ օպտիմալ գտնված ամենա անվնաս, կայուն և անփոփոխ միջամտությունն է հուշարձանների կոնսերվացման, վերականգնման և վերստեղծման համար: Կան բազմաթիվ կոնսերվացված ,վերականգնված և վերստեղծված կանգուն հուշարձանների օրինակներ ,ինչպես Իտալիայում, այնպես էլ Հայաստանում :

Փորձնական ամրակայման նյութերի կիրառումն տվյալ որմանկարի համար անհիմն բնույթ է կրում , քանի որ արդեն իսկ բազմակի անգամ մեթոդն ապացուցել է իր կայունությունը և հուսալիությունը այլ նմանատիպ որմանկարների կոնսերվացման, վերականգնման և վերստեղծման մեջ:

Հետևաբար փորձնական սվաղի շերտի ամրակայման կամ ներկի շերտի հետազոտման կարիք նույնպես չկա, քանի որ մեթոդն արդեն իսկ տասնամյակներով ցույց է տվել իր կայուն և երկարատև արդյունքը հուշարձանների պահպանման մեջ :

			.ՍՄՈՒՐՆԵՐԻՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍՈՒՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիղի մարզ գ.Ապագա								
Կատարեց	Մ.Ջևորգյան										
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմի կազմավորություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍՄԱՐԻ ՀՈՏՁԱԲՈՐՈՒՄ	<table><tr><td>ՓՈԽ</td><td>ՁԵՐՑ</td><td>ԹԵՂԵՐ</td></tr><tr><td></td><td></td><td>6</td></tr></table>	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԹԵՂԵՐ			6
ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԹԵՂԵՐ									
		6									

Որմանկարի վերականգնման
աշխատանքների

Մեթոդաբանություն

Որմանկարների վերականգնման մեթոդաբանությունն ընտրված է մասնագիտացված իտալական հեղինակավոր “Պալացցո Սպինելի” արվեստի և վերականգնման ինստիտուտից, որն ունի արդեն կես դար փորձառություն և փորձառու մասնագետներ, որոնք կատարել են բազմաթիվ հայտնի պատմամշակութային հուշարձանների վերականգնումներ և որոնք առ այսօր պահպանված են և կանգուն: Մեթոդն մշակվել է ինստիտուտի կողմից և օգտագործվել և վերամշակվել է տասնամյակների ընթացքում:

Վերականգնված հուշարձանների ցանկում են հեղինակավոր և հայտնի դասական պատմամշակութային գլուխգործոցներ: Օգտագործվող նյութերն և բաղադրատոմսերն մշակված են վերականգնման գիտահետազոտական լաբորատորիայի ինստիտուտի կողմից և օգտագործվում են խիստ ցուցումներով՝ տվյալ, կոնկրետ դեպքերի համար: Նյութերի ճիշտ ընտրության, հարաբերակցությունների և օգտագործման պարագայում կոնսերվացման և պահպանման աշխատանքներն կլինեն առավել արդյունավետ:

Կարևոր է ուսումնասիրել և հետևել նախագծով նախատեսված դրույթներին:
Վերականգնման աշխատանքների ժամանակ կարևոր է համագործակցությունն նախագծողի և վերականգնող մասնագետների միջև՝ բաց քննարկումների միջոցով:
Հաշվի առնել և հիմնվել մասնագետների աշխատանքային և կատարած աշխատանքների փորձին, հետևել կատարած գործողությանը, հետամուտ լինել պրոցեսին և արդյունքին:
Ցուցաբերել պատասխանատվություն և գիտակցություն վերականգնման աշխատանքների կատարման ընթացքում:

Նյութերի պատրաստման գործնական փուլում գերադասելի է համագործակցություն նախագծողի հետ:
Առաջացած անլուծելի հարցերի և խնդիրների դեպքում հնարավոր է համագործակցել “Պալացցո Սպինելի” արվեստի և վերականգնման ինստիտուտի և առավել փորձառու մասնագետների հետ:

			.ՍՄՍՈՒՄԹԻՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավորի մարզ գ.Լապազա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան		ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԿԵ ՍՏԱՆԻՐԻ ՀՈՏՁԱԲԵՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐԾ	ԳԵՐՁԵՐ
“Արվեստ և ժամանակագրություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառաքանական կազմակերպություն		2025թ.				7

4,20սմ

17,70սմ

“Սասունցիներ” 1974թ.
Որմնանկար, խառը տեխնիկա
17,70սմ x 4,20սմ

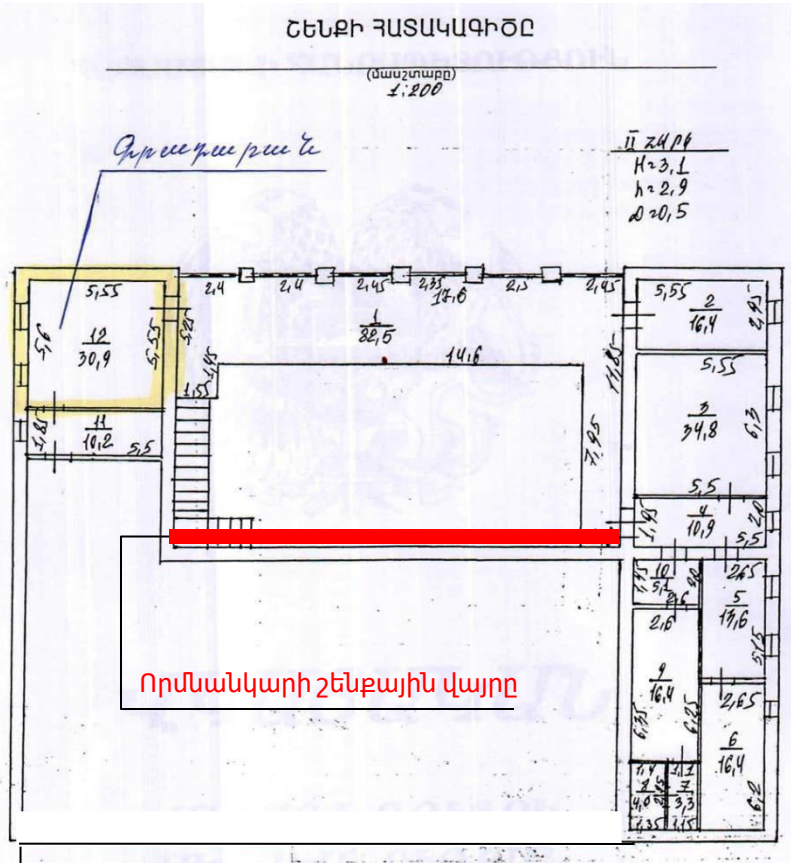
Ընդհանուր մակերեսն է՝ 74.34 ք.մ
Որմնանկարի մակերեսն է՝ 71,04 քմ

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍԱՍՈՒՆՑԻՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
“Արվեստ և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների պաշտպանման կենտրոն” Խառամբակյան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՍԱՆԻՐ ԶՅԱԶՆՈՒՄ	ՓՈՒՋ	ՁԵՐՑ	ԹԵՐԵՐ
						8

Ապագա գյուղի մշակույթի տուն

Ծեփի խոնավ, քայքայված և վթարային հիմնասյուները

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍԱՄՈՒԵԼՅԱՆ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ԵՄԿԱՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ԵՄԿԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍԿԱԳԻԾ Արժույթի մարզ գ. Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն"		2025թ.		ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎԵՐԱԿԱՐԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՔԵՐԸ
Խառամաբանական կազմակերպություն						ԳԵՐՁԵՐ

1974 թ. Հայաստանի արվեստի վաստակավոր գործիչ Սարգիս Մուրադյանը՝ երկու օգնականի հետ (Հ. Հակոբյան, Գ. Սմբատյան) Ապագա գյուղի մշակույթի տան (շենքում այժմ գյուղապետարանն է) նախարսահի պատին պատկերեցին «Սասունցիներ» մեծադիր կոթողային որմնանկարը, որը ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի տնօրեն, ԳԱԱ թղթակից անդամ, արվեստաբան Արարատ Աղասյանի գնահատմամբ՝ «Խորհրդային Հայաստանում մոնումենտալ նկարչության բնագավառում երբևէ ստեղծված առավել գեղարվեստական արտահայտիչ լեզվով օժտված որակյալ աշխատանքներից է»։ Խաջող, գաղափարական և կերպարային խոր ու հրատապ բովանդակությամբ։ Որմնանկարում պատկերված են ոչ թե կոնկրետ իրադարձություններ, այլ այլաբանական, ընդհանրացնող, խորհրդանշանի ուժով օժտված պատկերներ։ Եռամաս կոմպոզիցիայի կենտրոնական ֆիգուրը՝ մանկանը գրկած մայրը, պատկերված է Տիրամոր ավանդական դիրքով, սակայն խորիստ և հայրենի տունը պաշտպանելու վճռականության արտահայտությամբ։ Խորհրդանշական են առաջին պլանում դեպի հանդիսատեսը բացված «Սասնա ծռեր» մագաղաթյա մատյանը, մանկան օրորոցին հենված հրացանը, խաչքարն ու հայ ավանդական ճարտարապետական կոթողի ուրվագծերը։

			.ՍՍՍՐԽՍԵՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ՝ Արժանիքի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն" Խաչատրյան Կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵՐՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ
						10

Ձախից մարտի տեսարանն է, որի կերպարներից մեկը զորավար Անդրանիկն է: Որմանկարի աջ մասի տեսարանում զինվորները կռվից հետո իրենց ուսերի վրա տանում են զոհված ընկերոջը՝ դա Գևորգ Չաուշն է:

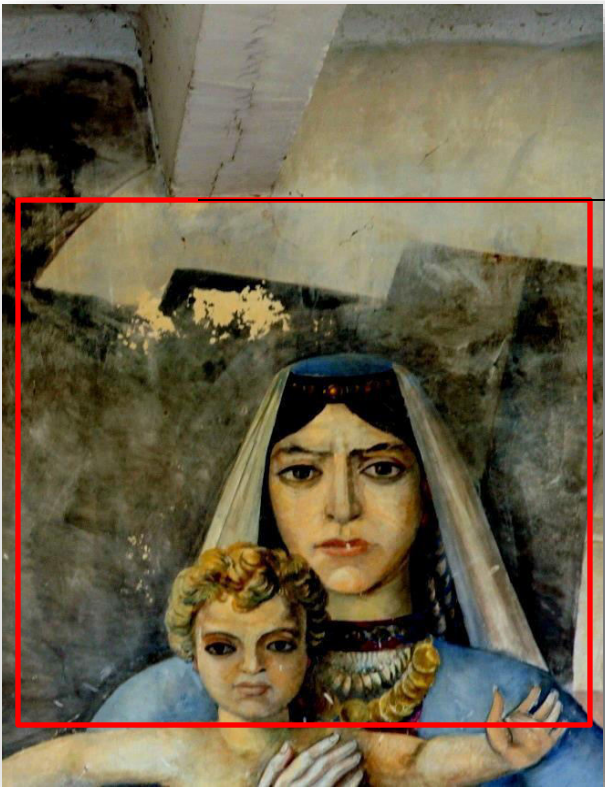
Ստեղծման իսկ օրվանից որմանկարը դարձավ Ապագայի բնակիչների սիրելին: Նրանք այդ պատկերն ընկալում են որպես իրենց պատմության խտացում և ժամանակին կարողացել են պաշտպանել այն Խորհրդային իշխանությունների՝ «ազգայնական» բովանդակությամբ նկարը ոչնչացնելու որոշումն իրականացնելուց: Այսօր «Սասունցիներ» որմանկարը բարձր վիճակում չէ և մասնագիտական նորոգման (ռեստավրացիայի) կարիք ունի:

Ապագա համայնքի ղեկավարությունը վերջին տարիներին բազմիցս դիմել է պետական պատկան մարմիններին՝ հարցին լուծում տալու խնդրանքով, սակայն մինչև օրս որմանկարը ներառնված չէ պետության կողմից պահպանվող հուշարձանների ցանկի մեջ:

			.ՍՍՍՐԽՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍՈՒՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ Արժամիրի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլվնաս և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՑ ՄԱՍԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈՒՃ	ՁԵՐՁ 1 1
					ԳԵՐՁՈՐ	

Նախնական ուսումնասիրություն

- Նախնական ուսումնասիրության արդյունքում պարզ դարձավ,որ որմնանկարը գտնվում է անմխիթար վիճակում: Ունի բազմաթիվ տեխնիկական և գեղագիտական նշանակություն ունեցող կորուստներ:

Դիմային մասի ներկի շերտի կորուստներ, լողզումներ,մանր ճաքեր, ծորումներ

Նկատվում են սվաղի ներկի շերտի քայքայվածության, մեխանիկական և բնական կոռոզիայից թափվաց մասեր, նաև երկրաշարժիկամ բնական շենքի ևստվածքի հետևանքով պատից տեղաշարժվածքներ, որմնանկարի սվաղի շերտի անջատումներ, դատարկ մասերի առկայություն որմնանկարի ետևամասերում:

		.ՍՄՈՒՐՆՈՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա		
Կատարեց	Մ.Գևորգյան			
"Այվելետ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքման և պահպանության կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԱԶՈՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ ԹԵՐՁ 1 ԳԵՐՁԵՐ

մեծածավալների շերտի
կորուստներ, լողզումներ,
ծորումներ, ճաքեր

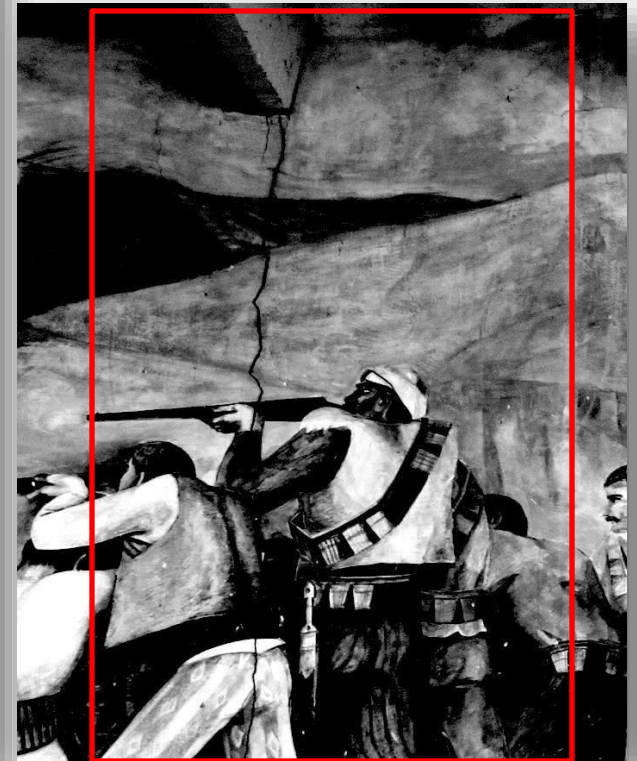
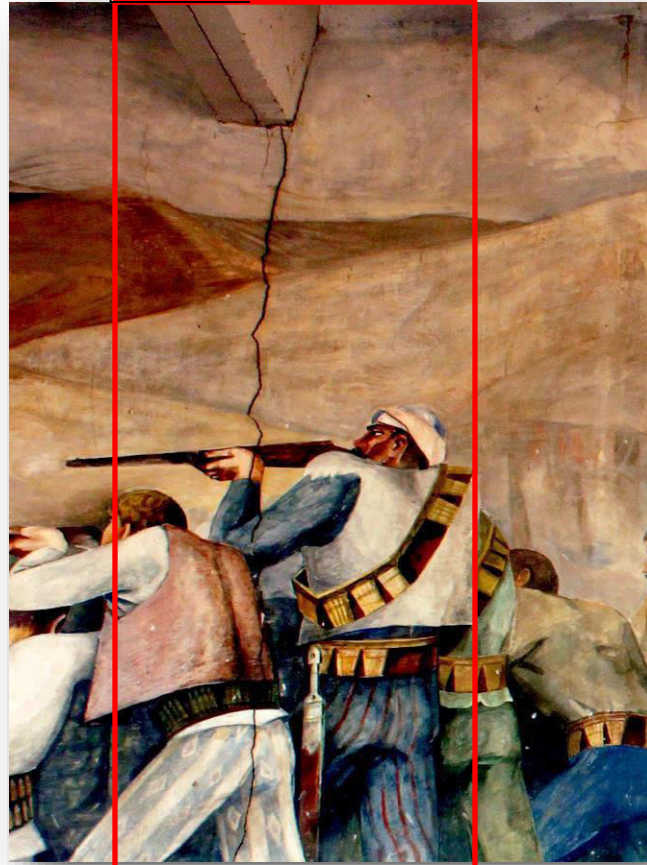
- Նախնական ուսումնասիրության արդյունքում պարզ դարձավ, որ առկա են ամբողջ որմնանկարի ծավալով և հիմնականում վերնամասում և կողային հատվածներում մարդկային անփոյթության պատճառով ներկված և մաքրած մասեր, որը գեղագիտական և նյութաբանական առումով վնասում և խաթարում են որմնանկարի ամբողջական գեղագիտական տեսքի և հետագա ինդիքների առաջացմանը և զարգացմանը:

Կատարեց		Մ. Գևորգյան	.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏՈՒԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամակման կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԳԵՐՁԵՐ
					13	

Շենքային, հիմքային ճաք

▪ Մարդկային անփութության պատճառով ներկված և մաքրված մասերը պատճառում են որմնանկարի ներկի շերտի քայքայում և վնասում են նյութատեխնիկական բնութագիրը, կորցնում և խաթարում ամբողջ գեղագիտությունը, կորցնում ամբողջական պատկերը, աղճատվում է հիմնական գեղագիտությունը :

Որմնանկարի ներկի շերտը տեղ տեղ քայքայված է խոնավության և ծորացաց ջրերի առկայության պատճառով, նաև նկատվում են անփութության պատճառով վնասված մասեր, որը հիմնական քայքայման պատճառ կարող է հանդիսանալ ընդամենը մակերեսի ներկի շերտի գունային զամափ խամրումի, գունաթափման:

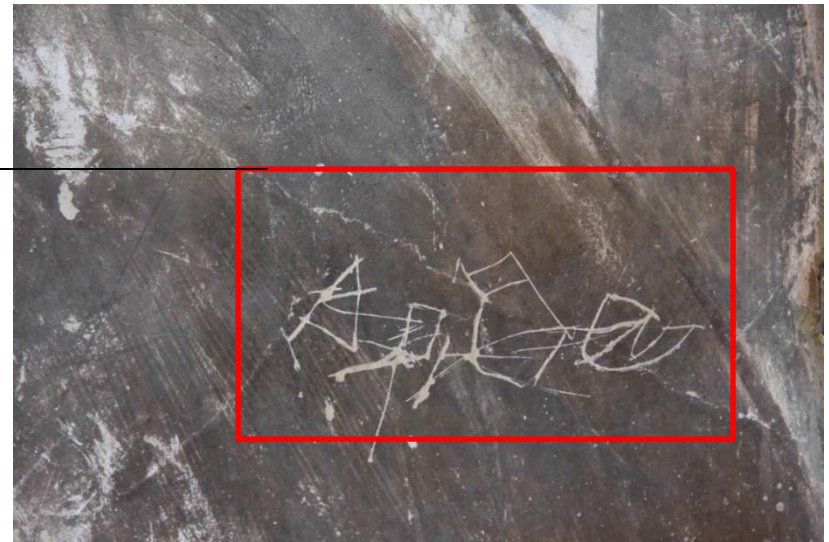
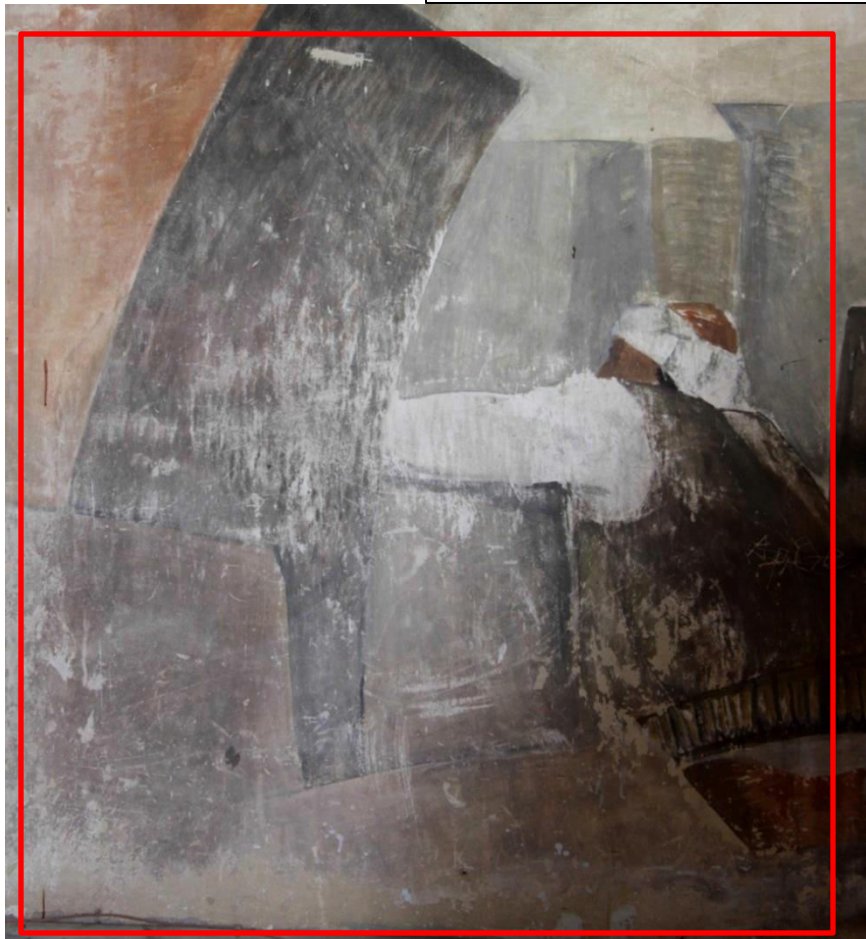

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՆՈՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի ճարգ գ. Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏՁԱԴՐՈՒՄ	ՓՈՒՆ	ՁԵՐՁ	ԹԵՐՁՐ

- Որմանկարի վրա տեղ տեղ հասցվել է մարդկային գործոնի անխիղճ պատճառած վնասվածքներ, ներկի շերտի լողզումներ, քայքայվածություններ:

վնասվածքներ, քայքայվածություններ, մեծածավալ ներկի շերտի կորուստներ, լողզումներ, ծորումներ, ճաքեր

մարդկային գործոն

Կատարեց		Մ. Գևորգյան	.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆԵՐ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՈՒՄՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Նախագա			
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամակման կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏ ԿՈՆՍԵՐՎԱՐ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՈՑ	15

Ներկի շերտի
քայքայվածություններ,
լողզումներ

Ներկի շերտի կորուստ,
քայքայվածություն

•Որմանակարի վրա առկա է տիպային շենքի միջնապատի հիմնական ճաք, որը խորքային բնույթ է և վնաս է հասցնում դիմային և ետնամասի դատարկ և փուլջ հատվածների գոյացությանը:

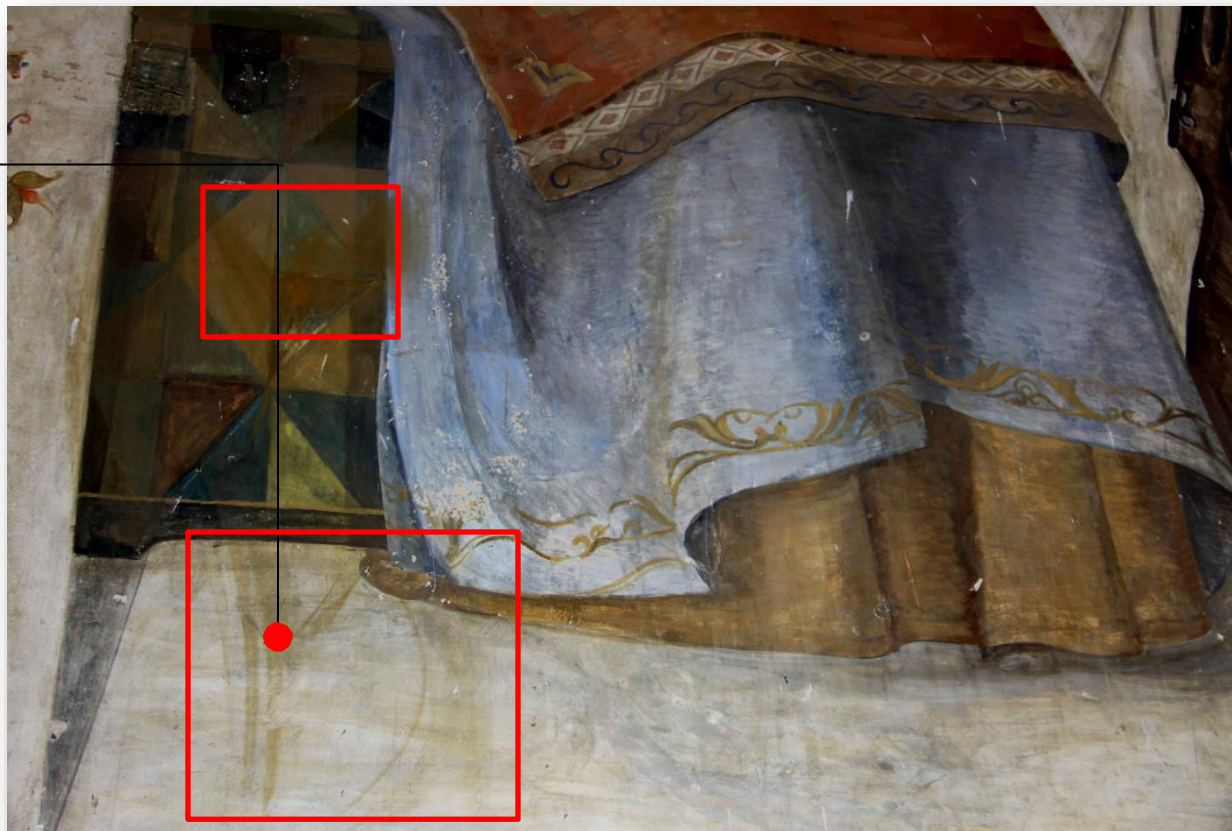
Առկա են նաև ամբողջ որմանակրի մակերեսով մանր և միջին ճաքերի գոյացություններ, որոնք տարիների ընթացքում համապատասխան միջոցառումներ չնախաձեռնելու դեպքում որմանակարը կունենա տեխնիկական և գեղագիտական բազմաթիվ կորուստներ և բազմաբնույթ խնդիրներ:

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՆՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԹԵՐՁԵՐ

Նախնական դիտարկումների ժամանակ վերցվեցին փորձնական գույնի և սվաղի շերտի նմուշներ /կարմիր, կապույտ, դեղին և սև/

Նախնական դիտարկման և փորձի ժամանակ պարզ դարձավ, որ գույները ջրային հիմքի վրա պատրաստված լվացվող, թույլ և քայքայվող են, չներծծված հիմքային սվաղի մեջ, և ապակցված չեն հիմքի հետ, անջատվում, խառնվում և միաձուլվում են իրար:

Ներկի շերտը թույլ է և խառնվող:

Կատարեց		Մ. Գևորգյան	.ՍՄՈՒՐՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժույթի մարզ գ.Ապագա			
"Այվազու և ժամանցություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակցման կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՑ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑԻՄ	ՓՈԽԸ	ԹԵՐՑԻ	ԳԵՐՁԵՐ
					1	7

Հրատապ եվ առաջնահերթ է համարվում կատարել որմնանկարի նախնական վթարային, վնասված եվ պատից անջատված մասերի ամրակայում, կոնսերվացում, որմնանկարի ներկի շերտի ամբողջական մաքրումներ, ամրակայումներ, որպեսզի չլինեն հետագա թե ներկի շերտի քայքայումներ, թե մեծածավալ անջատումներ եվ կորուստներ՝ կանխելով որմնանկարի մեծածավալ եվ մասնակի կորուստները:

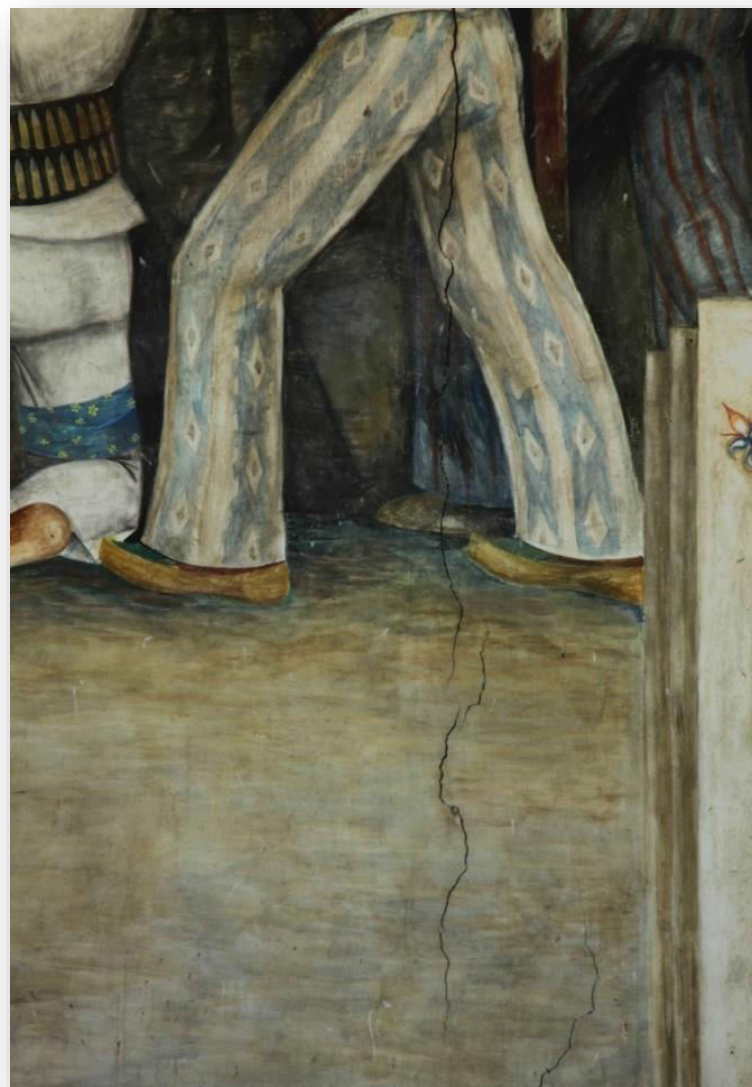
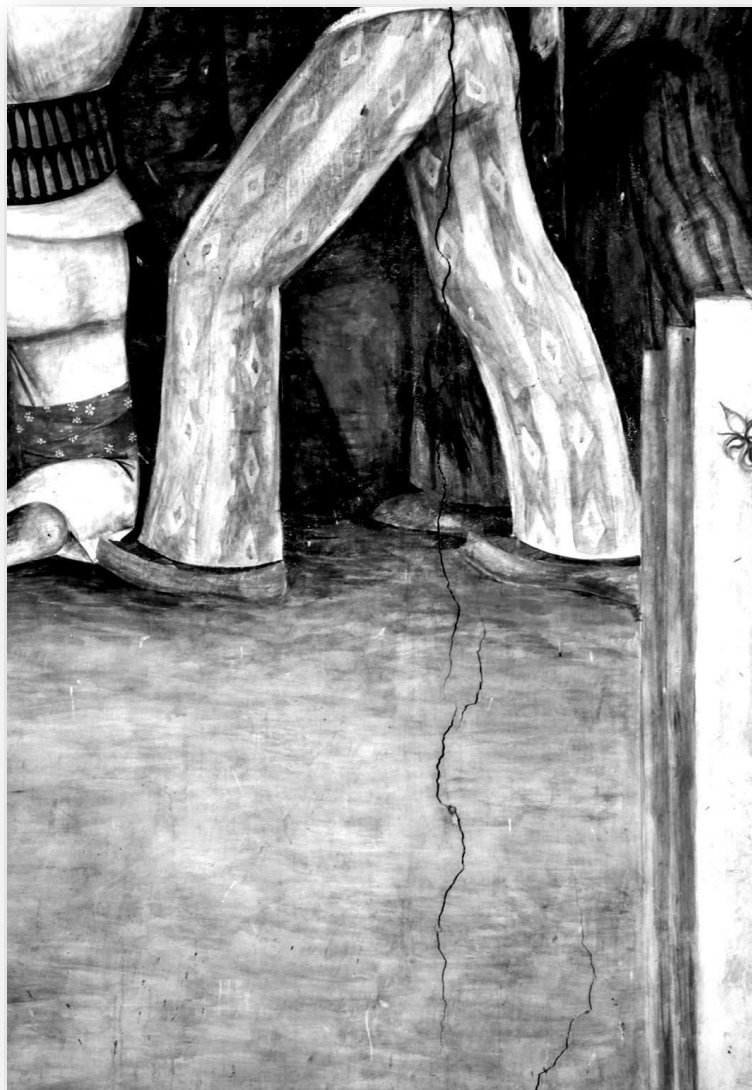

Անհրաժեշտ է նախնական ամրակայումներից հետո անցնել որմնանկարի գունապատման և վերականգնման աշխատանքներին:

			.ՍՄՈՒՐՆՈՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ Արժամիրի մարզ գ.Նալազա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏՁԵՐՈՒՄ	ՓՈՒՋ	ՁԵՐՑ 18

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՄԵՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն" Խառապակազմի կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԵ ՍԱՆԻՐ ԶՈՒԼՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՈՒՄ 19

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՆԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱՍԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմի կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՑ ՍԱՆԻՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ 20

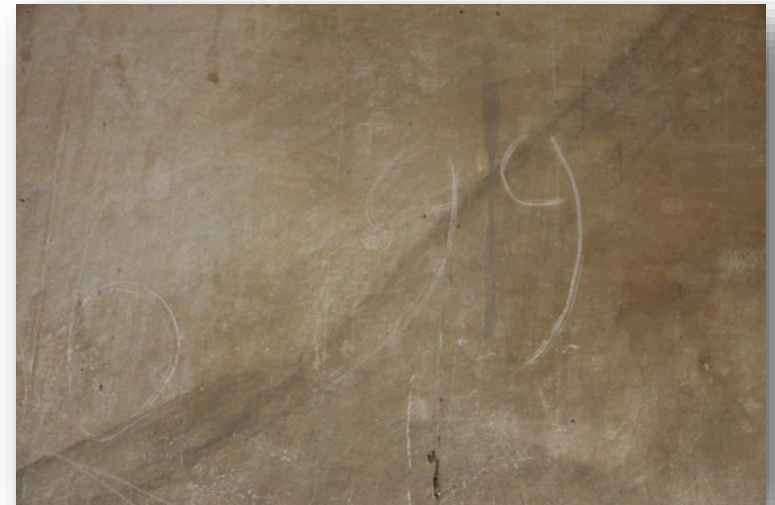
Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՍՍՀԻՄՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՆՈՐԻ ՀՅՈՋԱԴՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ 21

		.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա									
Կատարեց	Մ.Գևորգյան										
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն		2025թ.	<table> <tr> <td>ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՊԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ</td><td>ՓՈԽԸ</td><td>ՁԵՐՑ</td><td>ԳԵՐՁԵՐ</td></tr> <tr> <td></td><td></td><td></td><td>22</td></tr> </table>	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՊԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԳԵՐՁԵՐ				22
ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՊԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԳԵՐՁԵՐ								
			22								

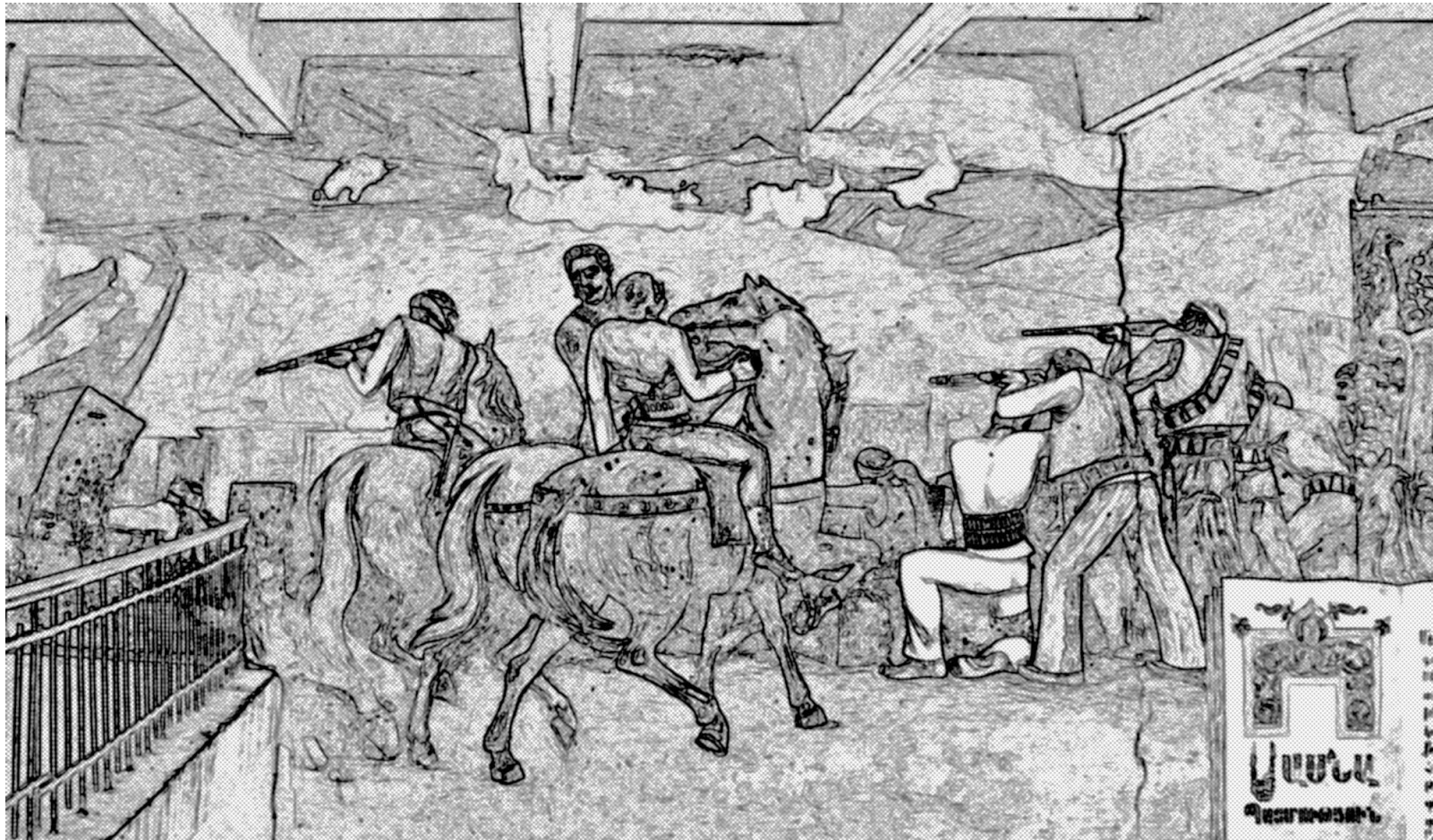

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		ՆԱԽԻՐԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՆԻ ԿԱՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձանի մարզ գ. Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկայան կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ 23

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍԱՍՈՒՔՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆԵՐ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՏ Սրժանիկի մարզ գ.Ապագա			
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն"		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ԿԱՆԱԿԱՑ ՍԱՆԻՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑԻՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՁ	ԲԵՐՁԵՐ
Խառապակազմի կազմակերպություն						24

Որմանկարի ճաքերի , վնասվածքների , քայքայված և թափված մասերի՝ ցայտուն պատկեր 1

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա		
"Այվազու և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն"		2025թ.		ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱՍԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏՁԵՐՈՒՄ	ԳՐԱԸ ԹԵՐԹ ԹԵՐԹԵՐ
Խառապակաթան Կազմակերպություն					25

Որմանկարի ճաքերի , վնասվածքների , քայքայված և թափված մասերի՝ ցայտուն պատկեր 2

				.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձանի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան						
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈՒՆ	ՁԵՐՁ	26	

Սարգիս Մուրադյանի
“Սասունցիներ” որմնանկարի

Նախնական հետազոտության

Չեկուցագիր

Նախնական ուսումնասիրության արդյունքում պարզ դարձավ, որ որմնանկարը գտնվում է վթարային վիճակում:
Նկատվում են սվաղի ներկի շերտի քայքայվածության, մեխանիկական և բնական կոռոզիայից թափված մասեր, նաև երկրաշարժի կամ
նստվածքների հետևանքով պատից տեղաշարժված քարերի, որմնանկարի սվաղի շերտի անջատումներ, ճաքեր, դատարկ մասերի
առկայություն ողջ որմնանկարի դիմային և հետին հանվածներում:

Դիտարկումների արդյունքում պարզ դարձավ, որ ներկի շերտը տեղ տեղ քայքայված է խոնավությունից, առկան են թեփուկավորված
մասեր, անփոյթության հետևանքով պատճառվել է Ո.Ն-ի հատվածներին վնասվածքներ, անփոյթ ներկված մասեր, ինչպես նաև կան
մրային հատվածներ: Ո.Ն-ի աղտոտված հատվածներում կորել է հեղինակային գեղագիտական հորինվածքի ամբողջականությունը:
Առկա են որմնանկարից անջատված և կախված մասեր:

Խիստ անհրաժեշտ է ձեռնարկել Սարգիս Մուրադյանի “Սասունցիներ” որմնանկարի ուսումնասիրության, ամրակայման,
կոնսերվացման, վերականգնման և վերստեղծման համալիր միջոցառումներ:

15.08.2025թ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՏԵՂԱԿԱԼ

N _____ " _____ " _____ 2016 թ.

ՀՀ Արմավիրի մարզի Ապագա
գյուղական համայնքի ղեկավար
պրն Ա. ԲԱՐՍԵՂՅԱՆԻՆ

Հարգելի պարոն Բարսեղյան

Հայտնում ենք, որ ՀՀ մշակույթի նախարարության փորձագիտական հանձնաժողովի
2016 թ. հոկտեմբերի 12-ի նիստում գյուղի մշակույթի տան նախաստահում գտնվող ՀՀ
ժողովրդական նկարիչ Սարգիս Մուրադյանի «Սասունցիներ» որմնանկարին տրվել է
հանրապետական նշանակության նորահայտ հուշարձանի կարգավիճակ:

Ղեկավարվելով «Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական
միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի 20-րդ հոդվածով՝
խնդրում ենք ապահովել նորահայտ հուշարձանի անխաթար պահպանությունը:

Հարգանքով՝

Ա. ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ

ՊԱՀՊ գործակալություն
Կառ.՝ Ռ. Հովհաննիսյան
Հեռ.՝ 011-56.51.18

		.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆԵՐ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ. Լապազա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան				
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն" Խառաքմամբ և ֆինանսավորվող		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՆԻՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ
					29

Ա Կ Տ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԱՆՇԱՐԺ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆԻ /ՄԻՆՈՒՄԵՆՏԱԼ ԱՐՎԵՍՏ/ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

1. Հուշարձանի անվանումը եվ գտնվելու վայրը	“Սասունցիներ” որմնանկար ՀՀ Արմավիրի մարզ, Ապագա գյուղ
2. Համառոտ պատմական տեղեկանք	Որմնանկարի հեղինակն է քաներորդ դարի սովետական ժամանակաշրջանի գեղանկարիչ Սարգիս Մուրադյանը։ Նկարվել է 1974թ.։ Հանրապետական նշանակության նորահայտ հուշարձան է։ 1974 թ. Հայաստանի արվեստի վաստակավոր գործիչ Սարգիս Մուրադյանը՝ երկու օգնականի հետ (Հ. Հակոբյան, Գ. Սմբատյան) Ապագա գյուղի մշակույթի տան շենքում, այժմ գյուղապետարան, նախարսահի պատին պատկերեցին «Սասունցիներ մեծադիր կոթողային որմնանկարը, որը ՀՀ ԳԱԱ Արվեստի ինստիտուտի տնօրեն, ԳԱԱ թղթակից անդամ, արվեստաբան Արարատ Աղասյանի գնահատմամբ՝ «Խորհրդային Հայաստանում մոնումենտալ նկարչության բնագավառում երբևէ ստեղծված առավել գեղարվեստական արտահայտիչ լեզվով օժտված որակյալ աշխատանքներից է։ Հաջող, գաղափարական և կերպարային խոր ու հրատապ բովանդակությամբ։ Որմնանկարում պատկերված են ոչ թե կոնկրետ իրադարձություններ, այլ այլաբանական, ընդհանրացնող, խորհրդանշանի ուժով օժտված պատկերներ։

Եռամաս կոմպոզիցիայի կենտրոնական ֆիգուրը՝ մանկանը գրկած մայրը, պատկերված է Տիրամոր ավանդական դիրքով, սակայն խրոխտ և հայրենի տունը պաշտպանելու վճռականության արտահայտությամբ: Խորհրդանշական են առաջին պլանում դեպի հանդիսատեսը բացված «Սասնա ծռերե մագաղաթյա մատյանը, մանկան օրորոցին հենված հրացանը, խաչքարն ու հայ ավանդական ճարտարապետական կոթողի ուրվագծերը:

Ձախից մարտի տեսարանն է, որի կերպարներից մեկը գորավար Անդրանիկն է: Որմանկարի աջ մասի տեսարանում գինվորները կռվից հետո իրենց ուսերի վրա տանում են զոհված ընկերոջը՝ դա Գևորգ Չաուշն է:

Ստեղծման իսկ օրվանից որմանկարը դարձավ Ապագայի բնակիչների սիրելին: Նրանք այդ պատկերն ընկալում են որպես իրենց պատմության խտացում և ժամանակին կարողացել են պաշտպանել այն Խորհրդային իշխանությունների՝ «ազգայնական բովանդակությամբ նկարը ոչնչացնելու որոշումն իրականացնելուց: Այսօր «Սասունցիներե որմանկարը անմխիթար վիճակում է և մասնագիտական վերականգնման կարիք ունի:

3. Ընդհանուր տեխնիկական վիճակը	Հիմնապատ 1.Հիմնապատը շարված է տուֆե քարերով շախկապակցված ցեմենտ բետոնե շաղախով:Գաջային հենք, հարդարված: 2.Հիմնապատի վրա առկա են տեսանելի հիմնական 2 միջին չափի ճաքեր՝ վերևից ներքև ձգվող, որոնք ակնհայտորեն հիմնապատից և հետևամասից ճշգրիտ ուրվագծով իջնում են:
4.Հուշարձանի կոնստրուկտիվ տարրերի վիճակը	Ու.Ն-ը ունի բազմաթիվ գաջային սվաղի շերտի կորուստներ, բայթայվածություններ և թեփուկավորված, պատից անջատված դատարկ մասեր, առկա են բազմաթիվ շարժվող ճաքեր: Կան բազմաթիվ բնական և մեխանիկական վնասվածքներ:
5. Ներկի շերտը	Ներկի շերտը համեմատաբար ամուր է,սակայն կան հատվածներ, որոնք մեխանիկական կամ սառը ջրի մաքրման ժամանակ դուրս են գալիս և հետք են թողնում:Կան ներկի շերտի սվաղից անջատված մասեր: Նկատվում է ընդհանուր թեթև սպիտակ շերտ/ տես Ա/Բ/Գ/Դ եզրային հատված/: Դիտարկման ժամանակ պարզ դարձավ կարմիր, կապույտ ,դեղին գույների թույլ մաքրվող հատկությունները: Նկատվում է որմնանկարի վերևի ամբողջ երկարությամբ կողային աջ և ձախ կողմերում մարդկային անփույթության պատճառով ներկված զանգված: Նկատվում է նաև ընդհանուր աղտոտվածություն և ներկի շերտի խամրածություններ / տես Ա/Բ/Դ հատված/: Ու.Բ-ի ձախ հատվածում առկա է սև մրոտվածություն/ տես Ա հատված/:
6. Տեխնիկա	Որմնանկարը ունի խառը տեխնիկա, օգտագործվել են ոչ ավանդական նյութեր և մեթոդներ: Կատարվել է գաջային սվաղի վրա, սովետական արտադրության տեմպերային ներկերով, տեղ տեղ նկատելի է յուղաներկաին և մատիտի հետքեր: Տեխնիկան կարելի է հստակ բնորոշել Buono Fresco/խառը և չոր տեխնիկա/:

7. Սվաղի շերտի բնութագրություն	Սվաղի շերտը գաջային է՝ մասամբ ցեմենտային, շերտավորված և գտնվում է համեմատաբար ամուր վիճակում: Որոշ հատվածներում նկատվում են քայքայված ու անջատված մասեր հիմնական պատից և ներկի շերտից: Կան աղակալած և թեփուկավորված, փշրվող սվաղի հատվածներ:
8. ՈՆ մակերեսի բնութագրություն	ՈՆ-ի մակերեսը անհարթ է, համեմատաբար պինդ: Նկատելի է ՈՆ-ի մակերեսի վրա օտար գոյացությունների, ինչպես նաև հենքից թափված, անջատված մասեր, սվաղի շերտից անջատված ներկի շերտ, բնական և մեխանիկական կորուստներ:
9. Կատարված օժանդակ աշխատանքներ	2016թ-ից մշակույթի տանը կատարվել է երկու կոսմետիկ վերանորոգում: Վերանորոգվել է տանիքը: Բացակայում են խոնավ հատվածները: Անհրաժեշտություն չկա կատարել ներկի և սվաղի շերտի, սնկաբանական հետազոտություններ

10. ՈՆ. ընդհանուր նկարագիր

1. Ստորին հատված

ՈՆ-ի ստորին հատվածներում նկատվում են սվաղից անջատված մասեր, աղային գոյացություններ սվաղի վրա:

/տես Գ, Դ հատված. /

Նկատվում է նաև ներկի շերտի թեփուկաձև քայքայումներ, բացակայում է ներքնամասի սվաղի շերտի զգալի մասը: /տես Ա/Գ/Դ հատված:

Բացակայում է ձախ կողմի վերջնամասում գտնվող կրակող զինվորի ներկի շերտը, որն թեփուկավորված է, մասամբ թափված և քայքայված:

/տես Ա/Գ հատված:

ՈՆ-ի մակերեսին նկատելի են տեխ. անփութության հետևանքով կատարված բազմաթիվ մեխանիկական վնասվածքներ: /տես. Գ հատված/

2. Միջնամաս

Միջնամասում առկա է պատի տեղաշարժություն, որի արդյունքում ձախ և աջ հատվածներում ակնառու են վերևից ներքև ձգվող խորքային ճաքեր, անջատված մասեր, բացակայում է սվաղի շերտը /տես Ա/Բ/Գ/Դ հատված:

**11. Հուշարձանի շրջակա
միջավայրը**

3.Վերին հատված

Վերին հատվածում բացակայում են ֆոնային դրվագներից զգալի հատվածներ, տեսանելի է նաև աջ ու ձախ կողմերում սարերի ֆոնային բնապատկերում առկա կորուստներ, սվաղի թափված մասեր, /տես Ա/Բ հատված/:

Ո.Ն-ի վերին հատվածներում նկատվում են սվաղից անջատված մասեր /տես Ա/Բ հատված /:

Վերին հատվածներում նկատվում են նաև ներկի շերտի քայքայումներ, բացակայում է ներքևամասի սվաղի շերտի զգալի մասը: /տես Ա/Բ հատված/:

Ո.Ն-ի վերին ամբողջ երկայնքով ակնառու նկատվում են մարդկային անփոփոխության պատճառով ներկված զանգվածներ և հետագայում տեղ տեղ անփոփոխ մաքրված /լողզվածություններ/ տես Ա/Բ հատված/:

Նկատվում է նաև ընդհանուր աղտոտվածություն և ներկի շերտի խամրածություններ: /տես Ա/Բ հատված/:

Վերին հատվածներում առկա է սվաղի շերտի թափված և կախված մասեր: /տես Ա/Բ հատված/:

Կան նաև մանր ,միջին ճաքեր, սվաղի շերտի կորուստներ, անջատված բացակայող հատվածներ /տես. Ա /Բ հատված/:

Ո.Ն-ը նկարված է եղել Մշակույթի տան նախասրահի կրող սյուների միջնապատին:

Տարածքի ոչ պատշաճ ջեռուցման պատճառով Ո.Ն-ը ենթարկվել է բազմաթիվ ջերմային և միջավայրային խոնավության խիստ փոփոխությունների: Հուշարձանի շրջակա միջավայրը համեմատաբար մաքուր է, չկա թունավոր և վնասակար տարրեր և օբյեկտներ:

12. Լաբորատոր հետազոտություն

Վերցվել է սվաղի և ներկի շերտից նմուշներ, մասնավորապես կարմիր, կապույտ, դեղին գույներից:

13. Չափագրություն

Կատարվել է Ո. Ն-ի սխեմատիկ չափագրություն:

14. Եզրակացություն

Անհրաժեշտ է հրատապ ձեռնարկել Ո.Ն-ի ամրակայման, վերականգնման և վերստեղծման աշխատանքներ :

“Արվեստ եվ Ժառանգություն” ՀԿ տնօրեն՝

Ա.Պետրոսյան

Նախագծող՝

Մ.Գեվորգյան

Ճարտարագետ՝

Ա.Խաչատրյան

Ո.Ն Վերականգնող մասնագետ՝

Ա.Պետրոսյան

Տեսական եվ փորձնական ուսումնասիրության աշխատանքներ

Որմանկարի վերականգնման մեջ կան մի քանի հիմնական մոտեցումներ եվ հիմնական օգտագործվող նյութեր, որոնք չեն կարող կիրառվել Ս.Մուրադյանի Ո.Ն վերականգնման մեջ՝

- Կիրառելի չէ վերականգնումն կատարել բնական հիմք ունեցող նյութերով ,բնական պիգմենտներով ,որոնք հեշտությամբ լվացվում և խամրում են, կորցնում որակական հատկանիշները նախնական տեսքի են գալիս կարճ ժամանակում :
- Կիրառելի չէ հենքի ամրակայող և կապակցող նյութ հանդիսացող գաջակրային սվաղի օգտագործումը, որը մեծ հավանականությամբ կառաջացնի ճաքեր և անջատումներ ո.ն-ի վրա:
- Կիրառելի չէ գաջի և կրի օգտագործումն, որն ո.ն-ի վրա մի շարք վտանգներ է առաջացնում՝ հենքից անջատումներ, հնի ու նորի կատարվածի ոչ լիարժեք կապակցում: Գաջային հիմքի մեջ գտնվող չափազանց մեծ քանակի աղերը հետագայում իր հերթին կառաջացնեն աղակալումներ :
- Կիրառելի չէ օգտագործել կենդանական և բուսական սուսինձներ, որոնք նեխում են և կարճ ժամանակ հետո որդխում:
- Կիրառելի չէ սինտետիկ նյութերը և խեժային լաթերը, որոնք ռադիո ակտիվ ճառագայթների ֆոնով կարծր, ամուր և չշնչող են: Այս դասի նյութերն գերազանց կապակցվում են, սակայն չեն մերվում և կարճ ժամանակ հետո կոնդենսատների ջերմային տատանումներից անջատվում են՝ ավելի մեծ վնաս հասցնում ո.ն-ին : Այս դասին պատկանող նյութերը կարճ ժամանակում ինֆրակարմիր ճառագայթներից, եղանակային տատանումներից կրում են դեֆորմացումներ, խամրում են, կորցնում են իրենց նախնական տեսքը :
- Կիրառելի չէ ո.ն-ի վերականգնման և վերստեղծման մեջ ուղիղ կերպով օգտագործել բացառապես սիլիկատային հիմք ունեցող նյութեր: Սիլիկատային նյութերի սպեկտրը լայն է ու բազմազան : Կան տարատեսակներ ,որոնք պասիվ բյուրեղանում են և կանգ են առնում բջջային և մոլեկուլիառ մակարդակում : Կան տարատեսակ սիլիկատային սուլֆատներ, որոնք փոշիանում են, ցվրվում են բյուրեղանալով և տարածվում : Ո.Ն-ի վերականգնման մեջ մասնավորապես բարձր և միջին խոնավ հատվածներում հակացուցված է սիլիկատային նյութերի օգտագործումն ,բացառությամբ ո.ն-ի հարակից պատերին կամ ո.ն-ից դուրս բացակայող հատվածներում : Այդ իսկ պատճառով դեռևս ցանկալի արդյունք չի գրանցված այս նյութերի օգտագործումն որմանկարների վերականգնման մեջ :

Հետեվաբար Ս.Մուրադյանի “Սասունցիներ” որմանկարի վերականգնման աշխատանքների ընթացքում այս սպեկտրի նյութերը եվ մեթոդները կիրառելի չեն, քանի որ հեղինակը կատարել է գաջային հիմքի վրա , օգտագործել է խառր տեխնիկա / տեմպերա, յուղաներկ, մատիտ/:

Կատարեց	Մ.Գևորգյան		.ՍՍՄՈՒՐԱԴՅԱՆԻ ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՈՒՄ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիլի մարզ գ.Ապագա			
“Այլընտր և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառապակցման կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՈՅՏԱԶՄՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԹՈՒՅՐ

2025թ. նախագծի ուսումնասիրության, փորձնական աշխատանքների ժամանակ պարզ դարձավ, որ վերանորոգվել է տանիքը, կոսմետիկ վերանորոգվել է դահլիճը:

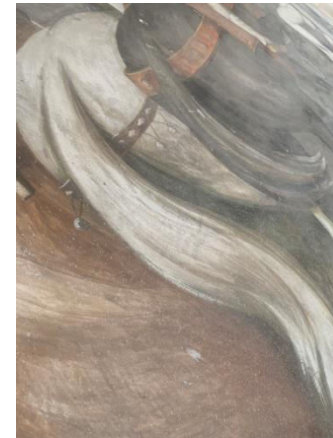
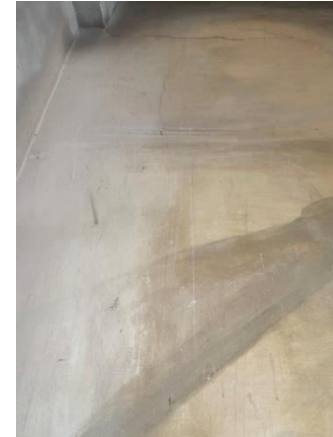
Կատարած վերանորոգման աշխատանքների ժամանակ անփույթության հետևանքով ամբողջ ո.ն-ի վրա ակնհայտ առկա են սպիտակ ներկի և այլ օտար գոյացությունների և ներկի շերտի խամրեցնող սպիտակ հատվածներ :

			.ՍՄՈՒՐՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձավիղի մարզ գ.Նապաս			
Կատարեց	Մ.Գևորգյան					
"Նվաճար և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՄԱՆԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑԻՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	37

Անփոփոխությամբ կատարված աշխատանք:

2025թ. դիտարկումներից պարզ դարձավ, որ ո.ն-ի ձախ հատվածում էլեկտրականության մալուխների կարճ միացման հետևանքով այրվել և մոտովել է ո.ն-ի զգալի հատված:

Հրդեհված հատվածներ և անփոփոխության հետևանքներ:

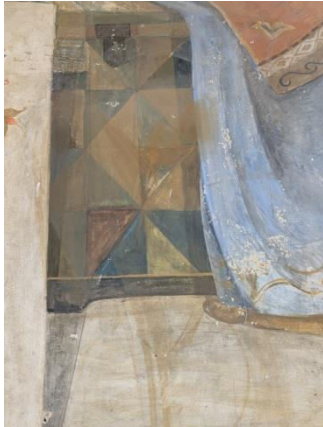
			.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլիի մարզ գ.Լապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամակման կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՍԱՆԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈՒՋ	ՁԵՐՑ
						38

2025թ. դիտարկումներից հավելյալ նկարներ, առավել քայքայված ներկի շերտերի հատվածներ:

			.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Նապոգա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Նվաճար և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ԳՆԱԿԱՅԵ ՄԱՍԻՐԻ ՀՈՏԱՋԱՆՈՒՄ	ՓՈՒՔ	ՁԵՐՑ
						39

2025թ. դիտարկումներից հավելյալ նկարներ, առավել քայքայված ներկի շերտերի հատվածներ:

			.ՍՄՍՈՒՄՅՈՒՆԵՐ. ՈՐԱՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Նապոգա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐԱՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՊԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏՁԵՐՈՒՄ	ՓՈՒՔ	ՁԵՐՁ
					40	40

2025թ. Ս.Մուրադյանի որևանկարի վերջին կատարած ընդանուր պատկեր

			.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա				
Կատարեց	Մ. Գևորգյան		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱԿԱԾ ՍԱՆԻՐ ԶՅԱԶՆՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՁ	41
"Այվելետ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն							

2015թ. Ս.Մուրադյանի որնանկարի պատկեր

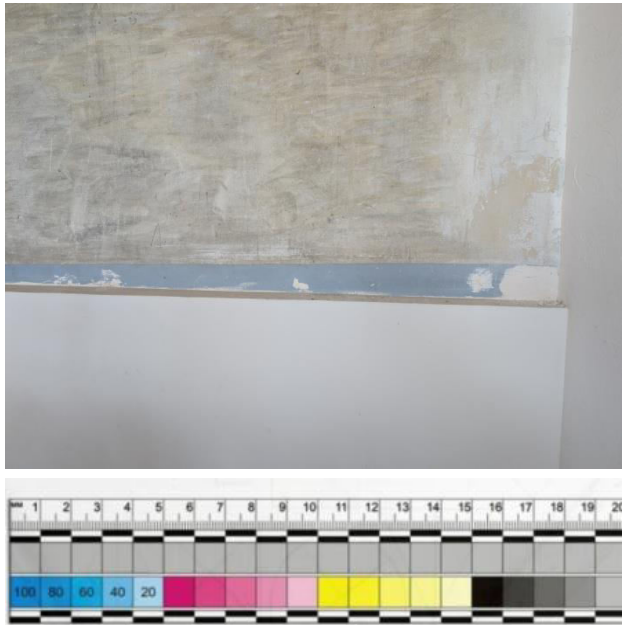

2025թ. Ս.Մուրադյանի որնանկարի պատկեր

		.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՐՈՒՄԱՆԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժանիի մարզ գ.Լապազա				
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պաշտպանության կենտրոն" Խառաքման և կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՍԱԽԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԳԵՐԵՐԻ
					42	

Փորձնական աշխատանքներ

2025թ. Նախագծի ուսումնասիրության պարզ դարձավ, որ տարածքի վերանորոգման ժամանակ ունի կողային և ընդհանուր մակերեսի վրա առկա է ներկի շերտի մնացորդներ: Փորձնական աշխատանքների ժամանակ խոնավեցման, նշտարի և մի քանի այլ գործիքների օգնությամբ ներկի շերտը դժվարությամբ դուրս է գալիս և արդյունքում չի վնասվում հեղինակային ներկի շերտը:

		.ՍՍՈՒՐՔԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՐԱՍՈՒՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիրի մարզ գ.Ապագա				
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԿԵ ՄԱՍԵՐԻ ՀԾՑԱԶՈՏՈՒՄ	ՓՈՒՃ	ԹԵՐՁ	ԳԵՐՁԵՐ

2025թ. կատարվել է ինֆրա կարմիր ներկի շերտի հետազոտություն :
 Հետազոտության արդյունքում պարզ դարձավ ,որ Ս.Մուրադյանի որմնանկարի կատարումից հետո, հետագայում մասնակի կարարվել են գունային լրացումներ՝ թափված հատվածներում:

			.ՍՄՍՈՒՄԹԻՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձանիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ.Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՍԱՆԻՏ ԶԵՆՁՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՁ	ԲԵՐՁՐ
					44	

2007-23թթ. Հայաստանում որմանկարների ուսումնասիրության, փորձնական և գործնական աշխատանքներ են կատարվել համանման որմանկարներին բնորոշ Buono Fresco-ների՝ Միևսա Ավետիսյանի, Ռաֆաել Աթոյանի, Հակոբ Հակոբյանի և մի շարք այլ որմանկարների գաջային, կրային, ցեմենտային հենք ունեցող սվաղի շերտի սրսկման աշխատանքներ / տես վերականգնող մասնագետների կատարած աշխատանքների ցանկում /:

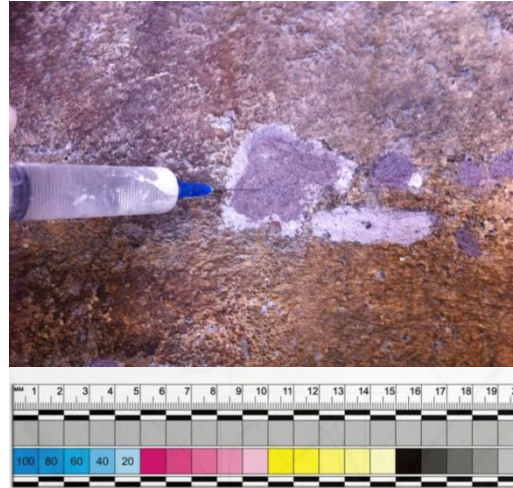
Վերոնշյալ որմանկարներում օգտագործվել են վերականգնման համար նախատեսված 50% ACRIL 33-ը իտալական մարած կրի հիդրավիկ բարդ կրաշաղախային պատրաստված լուծույթի խառնուրդի ներարկումներ :

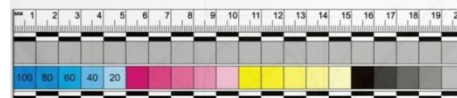
			.ՍՄՈՒՐՆԵՐԻ ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այվելետ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապանկարան կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈՒՋ	ՁԵՐՁ
						45

2007-23թթ. Հայաստանում որմնանկարների ուսումնասիրության, փորձնական և գործնական աշխատանքներ են կատարվել համանման որմնանկարներին բնորոշ Buono Fresco-ների՝ Մինաս Ավետիսյանի, Ռաֆաել Աթոյանի, Հակոբ Հակոբյանի և մի շարք այլ որմնանկարների գաջային, կրային, ցեմենտային հենք ունեցող սվաղի շերտի ամրակայման և լրացման աշխատանքներ /տես վերականգնող մասնագետների կատարած աշխատանքների ցանկում /:

Վերոնշյալ որմնանկարներում կատարվել են վերականգնման համար նախատեսված 50% ACRIL 33-ը իտալական մարած կրի հիդրավիկ բարդ կրաշաղախային պատրաստված լուծույթի խառնուրդի ներարկումներ, ինչպես նաև բացակայող հատվածներում լրացումներ՝ սվաղի շերտի շաղախով:

Փորձարկվող հատվածների
չափերն են՝ 2սմ

			.ՍՄՍՈՒԲՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան		ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱԿԱԾ ՍԱՆԻՏ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈՒՈ	ՁԵՐՁ	ԶԵՐՁԵՐ
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառնուրդային կազմակերպություն				2025թ.		

2025թ.-ի Ս.Մուրադյանի “ Սասունցիներ” որմնանկարի ուսումնասիրության
և փորձնական աշխատանքների

Եզրակացություն

Ս.Մուրադյանի “ Սասունցիներ” որմնանկարի համանման տեխնիկական բնութագրություն ունեցող որմնանկարիների վրա տարիներ շարունակ օգտագործված նյութերը կայուն և համասեռ են, համաձուլվող և ներծծվող են: Հենքի կամ օգտագործվող նյութերի հանքային աղերը չեն տարածվում : Նրանք հիդրավիկ են, չեն անջատվում և ճաքճքում, երկարակյաց են: Մեկուսացնում են կրային աղերը , հետագայում ապահովում են աղակալումներից:

Հիմնվելով նախկինում մի քանի համանման տեխնիկայով կատարված Buono Fresco- ների փորձնական և գործնական աշխատանքների վրա, ամրակայման և ներարկման համար օգտագործված իտալական նյութերը և նրանց բաղադրությունները կիրառելի են Ս.Մուրադյանի “ Սասունցիներ” ո.ն –ի վերականգնման աշխատանքներում:

Ընտրված մեթոդն ամենակայունն է, երկարակյաց և համեմատաբար անվնաս միջամտությունն է ներկա որմնանկարների վերականգնման մեջ:

Կատարեց		Մ.Գևորգյան	.ՍԱՍՈՒՆՑԻՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՈՒՄԻ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
“Արվեստ և ժառանգություն” պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն” Խառապակազմի կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՅԱԿԵՑ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՅՏԱՅՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	47

Հայաստանի Հանրապետություն

Ք.Երևան

«ԽԱԶՎԱՀԱՆ» ՍՊԸ

Լիցենզիա ՔՊԼ-001498, 1-ին դաս

Հեռ. (098),(041)67.43.07

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Արմավիրի մարզ, Արաքս համայնք, գյուղ Ապագա, 15-րդ փողոց, թիվ 2 հասցեում տեղակայված մշակույթի տան տեխնիկական վիճակի և դրա ֆոյեի տեղամասում երկայնական պատի վրա որմնանկարի վերականգնման հնարավորության վերաբերյալ

			.ՍՄՈՒՆՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արձանիկի մարզ գ.Ապագա		
Կատարեց	Մ.Գևորգյան				
"Այվելաու և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խաղաղությանը և Կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՅՈՒՄՈՒՄ	ՓՈՒՆ ՁԵՐՑ 48	ԳԵՐՑԵՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ԼԻՑԵՆԶԻԱ

ՔՊԼ-001498, 1-ին դաս

(մեխան, համալրյ, դադր)

ՔԱՂԱՔԱՇԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ՕՔՅԵԿՏՆԵՐԻ ՀԵՏԱԽՈՒՋՄԱՆ ԵՎ ՀԵՏԱՋՆՆՄԱՆ
ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՈՒՄ

(չհաղագր: Դեմոստրացիոն փորձաշարային օրինակ)

ՏՐԿԱԾ Է

2024-10-11, «ԽԱՉՎԱՀԱՆ» ՍՊԸ

(Կրկնգրքի մասին տեղեկությունները, ստիճ, օրը, ընդգրկվածությունը գործունեության արդյունքի անվանումը)

ՀՀ, ԱՐՄԱՎԻՐ, Հ.ՀԱԿՈՔՅԱ Փ.4ՓԿՂ, 2

(գտնվելու վայրը, արդ, օրինակ, անհատ մեծանախնդիր, գնալով, անունը, ազգանունը և բնակության վայրը)

Գործողության ժամկետը՝ 11.10.2029թ.

(օրը, ամիսը, տարեթիվը)

ՀՆԿԻՉ ՀԱՄԱՐ՝ UG61-8523-C8EC-593A

Սույն փաստաթուղթը տրված է բազառապես էլեկտրոնային եղանակով: Փաստաթղթի վավերականության ստուգումն ու
էլեկտրոնային բնօրինակի ներդրումը հնարավոր է իրականացնել <https://verify.e-gov.am> Հայաստանի Հանրապետության
պաշտոնական փաստաթղթերի վավերականության ստուգման միասնական համակարգի կայքում մուտքագրելով հսկիչ
համարը կամ սքանավորելով արագ արձագանքման ծածկագիրը (QR Code):

			.ՍԱՌԱՐԵՐՆԵՐ, ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիրի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Արժամիր և ժամանակություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառնաձուլման կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ	ՓՈՒՆ	ՁԵՐՑ	49

«Հաստատում եմ»
«ԽԱՉՊԱՀԱՆ» ՍՊԸ
Տնօրեն *Լ. Գևորգյան* Հ.Պետրոսյան
« 23 » օգոստոս 2025թ.

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Արմավիրի մարզ, Արաքս համայնք, գյուղ Ապագա, 15-րդ փողոց, թիվ 2 հասցեում տեղակայված մշակույթի տան տեխնիկական վիճակի և դրա ֆոյեի տեղամասում երկայնական պատի վրա որմնանկարի վերականգնման հնարավորության վերաբերյալ

Հետազոտությունը իրականացվել է ՀՀՀՆ 20.04.2020 «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն: Նախագծային նորմեր», ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2009թ. Դեկտեմբերի 8-ի N 282-ն հրամանով հաստատված «Բնակելի, հասարակական և արտադրական շենքերի ու շինությունների տեխնիկական վիճակի հետազոտության և վկայագրման(անձնագրավորման) մեթոդական ցուցումներ»-ի և այլ նորմատիվատեխնիկական նորմերի դրույթների համաձայն:

ՀՀ տարածքի սեյսմիկ գոտիավորման քարտեզի համաձայն դիտարկվող շենքի տարածքը գտնվում է առաջին սեյսմիկ գոտում, որտեղ սահմանված առավելագույն հորիզոնական արագացումը $A_{max}=0.4$ (ՀՀՀՆ 20.04-2020, ըստ հավելված 1-ի):

Չնվճարված փոքր թեքությամբ տեղանքի վրա տեղակայված, նախագծով իրականացված, հատակագծում ուղղանկյունաձև ուրվագծով, երկհարկանի, դահլիճի հատվածամասում՝ երկու հարկի բարձրությամբ միահարկ, հասարակական գործառնական նշանակության, առանձին կառույց է (նկ. 1):

Նկ. 1 Շինության ընդհանուր տեսքը

			.ՍՄՍՈՒՄԹԻՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլմաստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱԿԱԾ ՍԱՄԵՐԻ ՀՈՏԱՋՈՐՈՒՄ	ԳՐԱԸ	ԹԵՐՑ
						50

Կառույցի կոնստրուկտիվ համակարգը լուծված է երկայնական ու լայնական պատերով և միջհարկային ծածկերով:

Շենքի գլխավոր ճակատի միջին հատվածամասի և դահլիճի արտաքին երկայնական պատերը լուծվում են միաձույլ երկաթբետոնե շրջանակների տեսքով:

Պատերի հիմքերը ժապավենային են, խամքարաբետոնից, իսկ շրջանակներինը՝ երկաթբետոնե սյունակալներով:

Պատերն իրականացված են տուֆաքարի <<միդիս>> տիպի շարվածքով, ցեմենտավազային շաղախի կիրառմամբ, միաձույլ երկաթբետոնե միջուկներով ու գոտիներով:

Պատերում բացվածքների բարավորները միաձույլ երկաթբետոնից են:

Շենքի ֆոեյի հատվածամասում իրականացված է անտրեսոլային հարկաբաժին:

Կառույցի դահլիճի և ֆոեյի վերնածածկն իրականացված է հավաքովի երկաթբետոնե կլորանցքավոր սալերով, իսկ երկհարկանի հատվածամասերի ծածկն ու վերնածածկը իրականացված են հավաքովի երկաթբետոնե կլորանցքավոր սալերով:

Մանդղականդակը լուծված է մետաղական թեքահեծաններով և երկաթբետոնե հատավոր աստիճաններով:

Տանիքը լանջավոր է, փայտե ծպեղային համակարգով, մետաղական թիթեղից ծածկույթով, արտաքին կազմակերպված ջրահեռացմամբ:

Ջենմամբ պարզվեց հետևյալը.

Կառույցի կրող կոնստրուկցիաները չունեն որևէ նշանակալի ճաքեր, ճկվածքներ և այլ տիպի վտանգավոր վնասվածքներ: Դրանք գտնվում են բավարար տեխնիկական վիճակում: Պատերը նախկինում ունեցել են խոնավացած տեղամասեր, բայց նոր տանիքի իրականացումից հետո, որը հիմա էլ գտնվում է բավարար տեխնիկական վիճակում, դադարել է ջրերի ներթափանցումը:

Շենքի ֆոեյի հատվածամասում գտնվող միջին երկայնական պատի վրա իրականացված է որմնակար (նկ. 2), և դրա զբաղեցրած մակերեսով դիտարկվող պատում առկա են ուղղաձիգ ճաքեր՝ 1-ից մինչև 3-րդ բացվածքով՝ պատի որմածքում առկա միաձույլ երկաթբետոնե միջուկի տեղամասում (նկ. 3):

			.ՍՍՈՒԽՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլվնաս և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքմամբ և կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՅԵ ՍԱՅԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐԹ	ՔՐԵՑԵՐ

Նկ. 2 Շենքի միջին երկայնական պատի վրա որմնանակարի տեսքը

Նկ. 3 Որմնանակարի զբաղեցված մակերեսով միջին երկայնական պատում առկա ճաքերի տեսքը

			.ՍԱՍՈՒՆՅԱՆԻ. ՈՐՄՆԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՆԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խաչավանքական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՆՈՐԻ ՀՈՏԵԼՈՐՈՒ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՁ	ԳԵՐՁԵՐ

Ելնելով հետազննության արդյունքներից՝ մշակույթի տան տեխնիկական վիճակը գնահատվում է բավարար, իսկ վնասվածության մակարդակը, ըստ գործող ՀՀՇՆ 20.04- նորմերի և հետազննության մեթոդական ցուցումների չափորոշիչների, դասվում է երկրորդ աստիճանի:

Հաշվի առնելով վերը նշվածը և նկատի ունենալով մշակույթի տան բավարար տեխնիկական վիճակը եզրակացվում է՝

1. Շենքի միջին երկայնական պատում, միաձույլ երկաթբետոնե միջուկի տեղամասով առկա երկու ուղղաձիգ ճաքերը կրում են տարանջատման բնույթ:
2. Որմնանկարի վերականգնումը տեխնիկապես հնարավոր է կատարել՝ նախորոք լցափակելով դրանում առկա երկու ուղղաձիգ ճաքերը պոլիմերցեմենտային լուծույթով, որպես օրինակ՝ ճնշման ներկարկման եղանակով:

Փորձագետ՝

Ռ. Խաչատրյան

			.ՍՍՈՒՐԵՐԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՐԱՍՈՒՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ.Գևորգյան					
"Այլմաստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խաչատրյան Կարեն Կարենի անունի վարչություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԿԵ ՍԱՆԻՏ ԿՈՆՍԵՐՎԱՐ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՁ	ԳԵՐՁԵՐ
					53	

Սարգիս Մուրադյանի “Մատուցիներ” որմնանկարի հետագա քայքայումները կանխելու, առավել անվտանգ պահպանությունը ապահովելու համար, նախագծով նաղատեալում է կատարել հետևյալ ամրակայման և վերականգնման աշխատանքներ

Բացատրագիր

1. Անհրաժեշտ է աշխատանքների մեկնարկից առաջ ծանոթանալ նախնական ուսումնասիրությանը, աշխատանքային խնդիրներին, տեղում համակարգել նախապես անհրաժեշտ պատրաստվող նյութերը, աշխատանքային գործիքները, ապահովել աշխատանքային միջավայրը:
2. Անհրաժեշտ է առաջնահերթ կատարել վերնից ներքև մասնա-գունագատող մի քանի տիպի համապատասխան պարագաներով և տարբեր լուծույթներով մաքրումներ, զգուշությամբ չվնասելով վթարային մասերը՝ զերծ մնալով ներկի շերտի շերտավորվածություններից և դրանց դուրս եկաց մասերից, խիստ և մանրամասն հետևելով ողջ պրոցեսին, կանտնավորել տվյալ աշխատանքների ընթացքը՝ հաշվի առնելով մասնագիտական, աշխատանքային առանձնահատկությունները և նրբությունները: Թեթև մաքրումները անհրաժեշտ է կատարել փափուկ լայն վրձնով, չոր վիճակում՝ Ռ.Ն-ի ողջ մակերեսի վրա, ինչպես նաև Ռ.Ն-ին առնչվող հարող հարակից հատվածներում:
3. Կատարել հրատապ կախված հատվածներում ժամանակավոր մասնակի ամրացումներ, ինչպես պարզ, այնպես էլ բարդ պատրաստանյութով:
4. Պատրաստել Ռ.Ն ողջ մակերեսի 1 շերտի մաքրման համար թորած ջուր և ծովային սպունգի օգնությամբ մաքրել թեթև համակարգված գունային մասնագատող շարժումներով /հնարավոր է օգտագործել 0,3-0,5 % ամոնյակային լուծույթ:
5. Պատրաստել մարած կրից և կապույտ ավազից, (երեքը մեկի հարաբերությամբ) շաղախ թորած ջրով, ունենալով այն ձեռքի տակ:
6. Կատարել ներարկումներ Ռ.Ն մակերեսի առավել անջատված, թեթև քայքայված և վնասված մասերում, ներարկել կալցիումի կարբոնատ կամ PLM, միջին տեսակի վնասված մասերում կիրառել 25-50% ACRIL պատրաստանյութ/ որը հստակ ցուցումով նախատեսված է վերականգնման աշխատանքների համար/, ըստ մասնագետի հայեցողությամբ, իսկ առավել քայքայված հատվածներում օգտագործել 50% ACRIL նյութը՝ խառնելով 50%-ոց կրային և 25% -ոց ջրային լուծույթով՝ չմոռանալով գործողության ժամանակ օգտագործել պաշտպանիչ շերտը:
7. Խիստ մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ ողջ Ռ.Ն մակերեսով, առանց հեղուկը ծորեցնելու, չշարունակել լվացումները աղտոտված ջրով կամ ախտոտված սպունգով:

8. Երկրորդ և երրորդ մաքրումները Ուն ամբողջ մակերեսին կատարել թույլ բարդ կոմբինացված լուծույթով, 5% ամոնյակի 5% էթիլ սպիրտի օգնությամբ: Ավելի աղտոտված մասերում կարելի է օգտագործել թանձր լուծույթ՝ հետևելով պրոցեսին:
9. Մաքրումներից մեկ օր հետո խոնավության բացակայության դեպքում կատարել պաշտպանիչ շերտի կատարում ողջ ՈւՆ մակերեսի վրա 1% Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / լուծույթի օգնությամբ:
10. Կատարել առավել կախված և քայքայված մասերում պաշտպանիչ շերտի կատարում ճապոնական թղթի և 40% cheklododekan-ի /ցիկլոդեկան/ և 60% ագետոնի լուծույթների խառնուրդով:
11. Եզրային մասերում ամրակայման համար օգտագործել 5 – 10 % կենդանական սոսինձ: ՈւՆ կախված հատվածները ամրակայել ճապոնական թղթի օգնությամբ, այնուհետև մանրակրկիտ լվացումներով հեռացնել 40c ջրի ջերմաստիճանի օգնությամբ:
12. Ավելի ամուր պաշտպանիչ շերտ ստանալու համար օգտագործել տեղում պատրաստվող cheklododekan-ի սոսինձի լուծույթ՝ օգտագործելով տաք վիճակում :Չօգտագործել ցուրտ և խոնավ ժամանակ՝ 15անստիճանից ներքև:
13. Համընթաց կատարել եզրային ամրացումներ սեղմիչների օգնությամբ 5% ACRIL-ով, հիդրավլիկ կրի 1/3-ի հարաբերակցությամբ և պեմգաի հավելանյութի շաղախով: ՈւՆ-ի եզրային ամրացումների ժամանակ չվնասել հեղինակային ներկի շերտը, սվաղի և ներկի շերտը ամրացնել պատին, չմոռանալով թողնել ճիշտ օդանցքներ հետագա ներարկումների և հագեցումների համար: ՈւՆ-ի մասամբ քայքայված, կոտրտված և թափված հարող հատվածներում կատարել մասնագատումներ պաշտպանիչ շերտի կատարմամբ՝ նշված մեթոդով: Զգուշությամբ, գործիքների օգնությամբ, մասնագատել ՈւՆ-ի մակերեսի քայքայված սվաղի շերտերը, որոնք իրենց վրա չունեն հեղինակային ներկի շերտ, քայքայված են կամ խանգարում են ճիշտ կատարել որևիցե գործողություն:
14. ՈւՆ-ի քայքայված, կոտրտված հատվածները մշակել և մաքրել, այնուհետև խոնավեցնել թորած ջրով, կատարել եզրային ամրացումներ, մի փոքր չորանալուց հետո, մակերեսի վրա ստեղծելով անհարթություն՝ հետագա շերտի համակցման համար: Մասնագատումները կատարել առավել զգուշությամբ, չմոռանալով ՈւՆ-ը ծածկել, պահել կամ ինչ-որ կերպ պաշտպանել էլեկտրական գործիքներից առաջացնող վնասներից և հետևանքներից, ընկնող բեկորներից, փոշուց:
15. Համընթաց կատարել ներարկումներ կալցիում կարբոնատի պարզ հիդրավլիկ նյութով կամ PLM-ով, և առավել խոշոր անցքերի և մեծ մակերեսի ներարկումների համար օգտագործել ACRIL-ի և կրի պատրաստված լուծույթի խառնուրդ: Ներարկումների գործողությունները սկսելուց առաջ կատարել պաշտպանիչ շերտի կատարում , բամբակի օգնությամբ կանխել արտահոսքը ՈւՆ մակերեսի վրա: Դրա համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ ընտրել ճիշտ ներարկման վայրը: Ցանկալի չի, որ ներարկման անցքը բացվի մարդու դեմքի, ձեռքերի կամ կարևոր իմաստ հաղորդող հատվածներում: Բայց եթե դրա անհրաժեշտությունը ճակատագրական լինի հարակից մասերի պահպանման համար, հարկ կլինի անցք բացել, այնուհետև մշակել ետնամասը ներարկելու համար, պահպանելով ավելի մեծ մակերես: Ներարկել 1 կամ 2 անգամ թորած ջրով, այնուհետև պարզ կղաճառ թե ինչ նյութով կներարկվի տվյալ անցքը կամ տվյալ ճաքը: Բոլոր ներարկումները կատարել խիստ հետևողական, ներարկման ժամանակ սեղմել և պահել բամբակը ձեռքի տակ, ունենալ թորած ջուր, ծովային սպունգ՝ ՈւՆ պաշտպանելով անցանկալի աղտոտվածություններից, հետքերից:

16. Տեխնիկական վնասվածքների մանր ճաքերը, կորցված վայրերը, լրացնել եզրային ամրացումներով, լավ չորանալուց հետո սվաղել 3 շերտ կրային և ավազային շաղախով: Առաջին շերտի սվաղը կատարել առավել խոշոր ավազով, մարած կիր - ավազ, 3/1-ի հարաբերակցությամբ : ՈւՆ 1 շերտի սվաղը կատարել հավասար,բայց կոպիտ մակերեսով ` սվաղի վրա արված գծերով: Լիովին չորանալուց հետո կատարել 2 շերտի սվաղը նույն բաղադրությամբ, բայց առավել մանր ավազով, և 3 շերտը կատարել հեղինակային շերտին համապատասխան` չանցնելով ՈւՆ սվաղի մակարդակը: Ամբողջ սվաղերը կատարել խոնավեցնելով և պահելով համապատասխան տեխնիկան և տեխնոլոգիան:
17. Որտեղ նկատվում է խոնավություն, աղակալություն, շերտավորվածություն ,այդ հատվածներում կատարել մաքրումներ, և 5% ACRIL – ի սվաղի շաղախի օգնությամբ կանխել խոնավության և աղակալության հետագա տարածումը: Այդ հիմնականում հարող հարակից հատվածներն են:
18. ՈւՆ վրա կատարել նաև օտար գոյացությունների մասնակի մաքրումներ, նյութերի բարդ 5%-ոց ` մեթիլի, բենզոլի,էթանոլի, առավելագույն մաքուր սպիրտի լուծույթներով: Կատարել առանձնակի ուշադրությամբ թրջոցներով և լուծույթներով ՈւՆ վրայի բարդ հատվածների մաքրումները խիստ ցուցումներով և առավել հետևողականությամբ:
19. Փայտերի վրա սպունգներով պատրաստել հատուկ մակերեսով հենակներ` պաշտպանիչ շերտի դեր կատարող և հենք ստեղծելու, նաև օտար գոյացությունների հեռացման համար , ինչպես նաև բետոնե լիցքի հնարավորինս անվտանգ հեռացման աշխատանքների համար: Հենակներն օգտագործել նաև ՈւՆ հեռացվող հարակից հատվածի համար:
20. ՈւՆ ձախ թեփուկավորված հատվածի մասը ախտահանել բիօցիդի, ցիկլոհեկսանի օգնությամբ` կիրառելով բոլոր հնարավոր անվտանգության նորմերը և կանոնները:ՈւՆ ձախ թեփուկավորված հատվածի մասը ախտահանել բիօցիդի, ցիկլոհեկսանի օգնությամբ` կիրառելով բոլոր հնարավոր անվտանգության նորմերը և կանոնները:
21. Կատարել ամբողջ աշխատանքները հատվածաբար, մասնակի, կարճատև և երկարատև դադարներով` ելնելով մասնագիտական առանձնահատկություններից:
22. Անընդհատ աշխատանքի հետ զուգահեռ կատարել տեղային մաքրումներ, ինչպես թորած ջրով և ծովային սպունգով, այնպես էլ բարդ վերոնշյալ լուծույթներով:
23. Կատարել մանր և օտար գոյացությունների հեռացումներ ՈւՆ մակերեսից ջրային ռետինի օգնությամբ: Կատարել աշխատանքը հնարավորինս նուրբ և դանդաղ, չվնասելով ՈւՆ մակերեսը:
24. Կատարել ՈւՆ վերջնական սվաղերի մակերեսի շտկումներ, համապատասխանեցումներ, մաքրումներ` պատրաստելով այն գունապատման աշխատանքների համար:
25. Ամրակայման աշխատանքների ավարտից անմիջապես հետո հեռացնել պաշտպանիչ շերտերը, հենակները, բոլոր տեսակի կտորները, թղթերը` պատրաստվելով վերականգնմանը:
26. Կատարել գունապատում տեմպերային ներկերով, հարկ եղած դեպքում օգտագործել 5% ACRIL ամբողջ որմնանկարի մակերեսի մասնակի թափված ներկի շերտերի վրա և նոր ավելացված հարակից հատվածների գունապատումների համար:
27. Ֆոնը գունապատել մեկ տոն ցածր հնչեղության և հնարավորինս զգույշ լինելով, չվնասելով հեղինակային ներկի շերտը: Ֆոնային հատվածի գունապատման և վերարտադրման համար հիմնվել ըստ պահպանված պատմական լուսանկարների կամ հեղինակային գունային շերտի վրայի պահպանված գույնի մնացորդներով: Գունապատման ժամանակ ավելի մանրամասն ու մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ և համապատասխանեցումներ:

28. Կատարել կորցված մասերի վերարտադրություններ ըստ հեղինակի և համակարգչի օգնությամբ՝ փոխանցելով ճշգրիտ պատկերը Ո.Ն հատվածին, կատարել վերականգնում ըստ հեղինակային գունային գամայի և հորինվածքին, համապատասխան մեկ տոն ցածր կամ տեսանելիորեն չտարբերվող:
29. Համընթաց կատարել մասնակի հատվածային ներկի շերտի ամրացումներ 0.5 % Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / լուծույթով , իսկ առավել բարդ և քայքայված մասերում կատարել 1 % Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / լուծույթով:
30. Համապատասխան լուծույթով կատարել վերջնական մաքրումները վերնից ներքև մասնագատումով, թորած ջրի օգնությամբ, ավելի բարդ հատվածներում օգտագործել բարդ նյութեր: Օգտագործել ըստ նախատեսված բարդության, ընտրել դրանց խտությունը, կատարել ավելի թույլից մինչև ավելի թանձր պատրաստանյութով:
31. Ամբողջ ամրակայման և վերականգնման աշխատանքների ժամանակ պարտադիր կատարել լուսանկարներ և տեսանկարահանումներ:
- 32 Ողջ աշխատանքային ծավալի ավարտից հետո Ո.Ն ի ամբողջ մակերեսով կատարել մաքրումներ թորած ջրով, այնուհետև լավ չորացնելուց հետո ողջ Ո.Ն մակերեսի և հարակից մասերին կատարել պաշտպանիչ շերտի 1.5 % Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / լուծույթով:

Վերազանգնող՝

Ա.Պետրոսյան

17,7 m

Ս. Մուրադյանի որմնանկարի մաշտաբային պատկերը 1x100, քառակուսու չափը՝ 1բ.մ.

4,2 m

17,7 m

Որմնանկարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100, քառակուսու չափը՝ 25բ.սմ

4,2 m

1. Անհրաժեշտ է աշխատանքների մեկնարկից առաջ ծանոթանալ նախնական ուսումնասիրությանը, աշխատանքային խնդիրներին, տեղում համակարգել նախապես անհրաժեշտ պատրաստվող նյութերը, աշխատանքային գործիքները, ապահովել աշխատանքային միջավայրը:
31. Ամբողջ ամրակայման և վերականգնման աշխատանքների ժամանակ պարտադիր կատարել լուսանկարներ և տեսանկարահանումներ:
21. Կատարել ամբողջ աշխատանքները հատվածաբար, մասնակի, կարճատև և երկարատև դադարներով՝ ելնելով մասնագիտական առանձնահատկություններից:

Կատարեց		Մ. Գևորգյան	.ՍՄՍՈՒՐԵՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՐՄՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների պնդման և պահպանման կենտրոն"		Խաչատրյան Կարեն	2025թ.			
Կատարեց		Մ. Գևորգյան	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՒՄ		ԳՐԻԸ	ԶԵՐԶ
					58	58

Որմանակարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100
բառակուսու չափը՝ 25բ.սմ

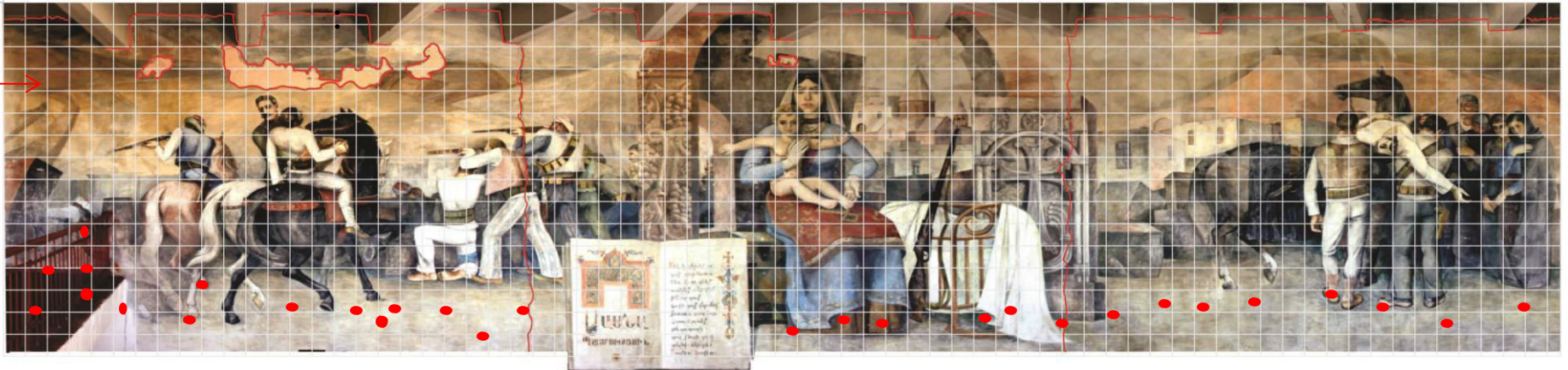
աշխ.ծավալ .
12,00 բ.մ

1. Որմանակարի հիմքից անջատված սվադի հիմքի ամրակայումն ներարկման միջոցով

3. Կատարել հրատապ կախված հատվածներում ժամանակավոր մասնակի ամրացումներ, ինչպես պարզ, այնպես էլ բարդ պատրաստանյութով: Կատարել առավել կախված և քայքայված մասերում պաշտպանիչ շերտի կատարում ճապոնական թղթի և 40% cheklododekan-ի /ցիկլոդոդեկան/ և 60% ագետոնի լուծույթների խառնուրդով:
6. Կատարել ներարկումներ Ու.Ն մակերեսի առավել անջատված , թեթև քայքայված և վնասված մասերում, ներարկել կալցիումի կարբոնատ կամ PLM, միջին տեսակի վնասված մասերում կիրառել 25-50% ACRIL պատրաստանյութ/ որը հստակ ցուցումով նախատեսված է վերականգնման աշխատանքների համար/, ըստ մասնագետի հայեցողությամբ, իսկ առավել քայքայված հատվածներում օգտագործել 50% ACRIL նյութը՝ խառնելով 50%-ոց կրային և 25%-ոց ջրային լուծույթով՝ չմոռանալով գործողության ժամանակ օգտագործել պաշտպանիչ շերտը:
7. Խիստ մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ ողջ Ու.Ն մակերեսով, առանց հեղուկը ծորեցնելու , չշարունակել լվացումները աղտոտված ջրով կամ ախտոտված

17,7 m

4,2 m

5. Պատրաստել մարած կրից և կապույտ ավազից,(երեքը մեկի հարաբերությամբ) շաղախ թորած ջրով, ունենալով այն ձեռքի տակ:սպունգով:
10. Կատարել առավել կախված և քայքայված մասերում պաշտպանիչ շերտի կատարում ճապոնական թղթի և 40% cheklododekan-ի /ցիկլոդոդեկան/ և 60% ագետոնի լուծույթների խառնուրդով:
22. Անընդհատ աշխատանքի հետ զուգահեռ կատարել տեղային մաքրումներ, ինչպես թորած ջրով և ծովային սպունգով, այնպես էլ բարդ վերոնշյալ լուծույթներով

Կատարեց	Մ.Ջևորգյան		.ՍՄՍՈՒԲՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
"Վրլեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱՆ ՍԱՆԻՏ ԺՈՒԹՈՐՈՒՄ	ՓՈՒԹ	ՁԵՐՁ	ԳԵՐՁԵՐ
						59

2. Որմանակարի մակերեսի անձրեվաջրերի հոսքի աղակալած հետքերի մաքրումներ

42,00 բ.սմ

Որմանակարի վերնամասի աջակողմյան և ձախակողմյան հատվածներում, մասնավորապես աղակալած մակերեսի հետքերի և ընդհանուր մակերեսի աղթահանում և մաքրումներ գունային մասնագատմամբ՝

2. Անհրաժեշտ է առաջնահերթ կատարել վերնից ներքև մասնագունագատող մի քանի տիպի համապատասխան պարագաներով և տարբեր լուծույթներով մաքրումներ, զգուշությամբ չվնասելով վթարային մասերը՝ զերծ մնալով ներկի շերտի շերտավորվածություններից և դրանց դուրս եկաց մասերից, խիստ և մանրամասն հետևելով ողջ պրոցեսին, կանոնավորել տվյալ աշխատանքների ընթացքը՝ հաշվի առնելով մասնագիտական, աշխատանքային առանձնահատկությունները և նրբությունները: Թեթև մաքրումները անհրաժեշտ է կատարել փափուկ լայն վրձնով, չոր վիճակում՝ ՈւՆ-ի ողջ մակերեսի վրա , ինչպես նաև ՈւՆ-ին առնչվող հարող հարակից հատվածներում:

17,7 m

- 4 Պատրաստել ՈւՆ ողջ մակերեսի 1 շերտի մաքրման համար թորած ջուր և ծովային սպունգի օգնությամբ մաքրել թեթև համակարգված գունային մասնագատող շարժումներով /հնարավոր է օգտագործել 0,3-0,5 % ամոնյակային լուծույթ;:
- 7 Խիստ մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ ողջ ՈւՆ մակերեսով, առանց հեղուկը ծորեցնելու , չշարունակել լվացումները աղտոտված ջրով կամ ախտոտված սպունգով;:
- 8 Երկրորդ և երրորդ մաքրումները ՈւՆ ամբողջ մակերեսին կատարել թույլ բարդ կոմբինացված լուծույթով, 5% ամոնյակի 5% էթիլ սպիրտի օգնությամբ: Ավելի աղտոտված մասերում կարելի է օգտագործել թանձր լուծույթ՝ նշտար ,ռետինե սպունգ ,պոլեստեռաին սպունգ,մանրաթելաին ջնջոց , հետևելով պրոցեսին:
18. ՈւՆ վրա կատարել նաև օտար գոյացությունների մասնակի մաքրումներ, նյութերի բարդ 5%-ոց՝ մեթիլի, բենզոլի,էթանոլի, առավելագույն մաքուր սպիրտի լուծույթներով անհրաժեշտության դեպքում ոկտագործել ճապոնական թղթ: Կատարել առանձնակի ուշադրությամբ թրջոցներով և լուծույթներով ՈւՆ վրայի բարդ հատվածների մաքրումները խիստ ցուցումներով և առավել հետևողականությամբ:

Կատարեց	Մ.Ջևորգյան		.ՍՄՍՈՒԲՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾՆԵՐԻ ՎԵՐԱԿԱՆԱԳՆՈՒՄԱՆ ՎԵՐԱԿՈՒՄՈՒՄ			
"Վրվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն"			Ստանդարտի մարզ գ.Ապագա			
Խառաղարկման կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՆ ՄԱՍԵՐԻ ԴՈՍՄԱՐՈՒՄ	ՓՈԽ	ԹՈՂ
						60

3. Ո.Ն.-ի մակերեվույթի օտար գոյացությունների մաքրումներ մեխանիկական եղանակով՝ ձեռքի գործիքներով /մարդկային անփոփոխության պատճառով որմանկարի վերեվի եվ կողային հատվածներում ներկված սպիտակ ներկի շերտի 13.01 բ.մ
4. Ո.Ն.-ի ընդհանուր մակերեսի օտար գոյացությունների մաքրումներ լուծույթով 58,03 բ.մ

7. Խիստ մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ ողջ Ո.Ն մակերեսով, առանց հեղուկը ծորեցնելու , չշարունակել լվացումները աղտոտված ջրով կամ ախտոտված սպունգով:
23. Կատարել մանր և օտար գոյացությունների հեռացումներ Ո.Ն մակերեսից ջրային ռետինի օգնությամբ: Կատարել աշխատանքը հնարավորինս նուրբ և դանդաղ, չվնասելով Ո.Ն մակերեսը:

17,7 m

22. Անընդհատ աշխատանքի հետ զուգահեռ կատարել տեղային մաքրումներ, ինչպես թորած ջրով և ծովային սպունգով, այնպես էլ բարդ վերոնշյալ լուծույթներով Խիստ մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ ողջ Ո.Ն մակերեսով, առանց հեղուկը ծորեցնելու , չշարունակել լվացումները աղտոտված ջրով կամ ախտոտված սպունգով
8. Երկրորդ և երրորդ մաքրումները Ո.Ն ամբողջ մակերեսին կատարել թույլ բարդ կոմբինացված լուծույթով, 5% ամոնյակի 5% էթիլ սպիրտի օգնությամբ: Ավելի աղտոտված մասերում կարելի է օգտագործել թանձր լուծույթ՝ հետևելով պրոցեսին:
17. Կատարել ամբողջ աշխատանքները հատվածաբար, մասնակի, կարճատև և երկարատև դադարներով՝ ելնելով մասնագիտական առանձնահատկություններից:
18. Անընդհատ աշխատանքի հետ զուգահեռ կատարել տեղային մաքրումներ, ինչպես թորած ջրով և ծովային սպունգով, այնպես էլ բարդ վերոնշյալ լուծույթներով նշտարներով , ռետինե և պոլեստեռլային սպունգներով :

Կատարեց	Մ.Պետրոսյան		.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻՏ Լրժավորի մարզ գ.Ապագա			
"Այվելու և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՅԵ ՍԱՍԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՐՈՒ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑ	ԳԵՐՁՈՐ

Որմանակարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100
բառակուսու չափը՝ 25բ.սմ

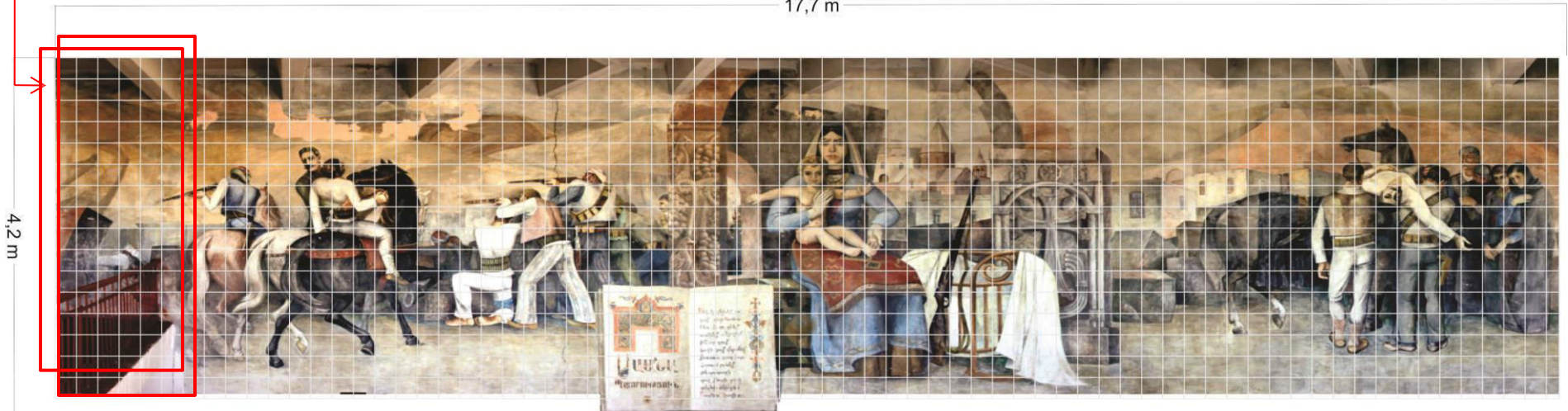
աշխ.ծավալ .

5. Որմանակարի շերտի ամրացում՝ թեփուկավորված հատվածներում
6. Որմանակարի վրա առկա մրերի մաքրումներ

4.80բ.մ

9.40բ.մ

17,7 m

20. Ուն ձախ թեփուկավորված հատվածի մրոտված մասը մաքրել ախտահանել վայթսպիրիթի , ճապոնական թղթի նաշատիր 3-5%լուծույթով :
9. Մաքրումներից մեկ օր հետո խոնավության բացակայության դեպքում կատարել պաշտպանիչ շերտի կատարում ողջ Ուն մակերեսի վրա 0.5% Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / օգնությամբ:

			.ՍՄՈՒՐՆԵՐԻ ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արմավիրի մարզ գ.Նակագա			
Կատարեց	Մ.Պետրոսյան					
"Նվաճար և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկային կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏԱԵՐՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ
						ԳԵՐՁԵՐ

Որմանակարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100
քառակուսու չափը՝ 25ք.սմ

աշխ.ծավալ .

7. Որմանակարի ներկի շերտի միկոռնների ամրացում՝ շնչող սոսնձի բարդ լուծույթով - առաջին շերտ՝
8. Որմանակարի ներկի շերտի միկոռնների ամրացում՝ շնչող սոսնձի բարդ լուծույթով – երկրորդ շերտ՝

71,04 ք.մ

71.04 ք.մ

9. Մաքրումներից մեկ օր հետո խոնավության բացակայության դեպքում կատարել նախապես պատրաստված լավ լուծված վիճակում պաշտպանիչ շերտի կատարում ողջ Որմանակարի ներկի շերտի միկոռնների ամրացում շնչող սոսնձի բարդ լուծույթ՝ օգնությամբ առաջին շերտ :
Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / 0.25%

17,7 m

4,2 m

29. Համընթաց կատարել մասնակի հատվածային ներկի շերտի ամրացումներ, որմանակարի ներկի շերտի միկոռնների ամրացում շնչող սոսնձի բարդ լուծույթ՝ առաջին շերտ 0.25%, Paraloid B 72 /ակրիլիկ ռեզին / իսկ առավել բարդ և քայքայված մասերում կատարել երկրորդ շերտ:

			.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամլիի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Այվազու և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամակարան կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՊԱԾ ՍԱԽԵՐԻ ՀՈՏԵԼՈՑԻՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՁ 63

9. Որմանակարի մակերեսի մաքրումներ, մասնագատելով ցիկլոդոդեկանի կոմբինացված լուծույթով եվ կրային շաղախով

150,00 բ.դցմ

15. Համընթաց կատարել ներարկումներ կալցիում կարբոնատի պարզ հիդրավլիկ նյութով կամ PLM-ով, և առավել խոշոր անցքերի և մեծ մակերեսի ներարկումների համար օգտագործել ACRI-ի և կրի պատրաստված լուծույթի խառնուրդ: Ներարկումների գործողությունները սկսելուց առաջ կատարել պաշտպանիչ շերտի կատարում , բամբակի օգնությամբ կանխել արտահոսքը Ո.Ն մակերեսի վրա: Դրա համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ ընտրել ճիշտ ներարկման վայրը: Ցանկալի չի, որ ներարկման անցքը բացվի մարդու դեմքի, ձեռքերի կամ կարևոր իմաստ հաղորդող հատվածներում: Բայց եթե դրա անհրաժեշտությունը ճակատագրական լինի հարակից մասերի պահպանման համար, հարկ կլինի անցք բացել, այնուհետև մշակել ետնամասը ներարկելու համար, պահպանելով ավելի մեծ մակերես: Ներարկել 1 կամ 2 անգամ թորած ջրով, այնուհետև պարզ կղաճառա թե ինչ նյութով կներարկվի տվյալ անցքը կամ տվյալ ճաքը: Բոլոր ներարկումները կատարել խիստ հետևողական, ներարկման ժամանակ սեղմել և պահել բամբակը ձեռքի տակ, ունենալ թորած ջուր, ծովային սպունգ՝ Ո.Ն պաշտպանելով անցանկալի աղտոտվածություններից, հետքերից:

17,7 m

4,2 m

- 12 Ավելի ամուր պաշտպանիչ շերտ ստանալու համար օգտագործել տեղում պատրաստվող cheklododekan-ի սուսինձի լուծույթ՝ օգտագործելով տաք վիճակում :Չօգտագործել ցուրտ և խոնավ ժամանակ՝ 15անստիճանից ներքև:
8. Ո.Ն-ի քայքայված, կոտրտված հատվածները մշակել և մաքրել, այնուհետև խոնավեցնել թորած ջրով, կատարել եզրային ամրացումներ, մի փոքր չորանալուց հետո, մակերեսի վրա ստեղծելով անհարթություն՝ հետագա շերտի համակցման համար: Մասնագատումները կատարել առավել զգուշությամբ, չմոռանալով Ո.Ն-ը ծածկել, պահել կամ ինչ-որ կերպ պաշտպանել էլեկտրական գործիքներից առաջացնող վնասներից և հետևանքներից, ընկնող բեկորներից, փոշուց:
25. Ամրակայման աշխատանքների ավարտից անմիջապես հետո հեռացնել պաշտպանիչ շերտերը, հենակները, բոլոր տեսակի կտորները, թղթերը՝ պատրաստվելով վերականգնմանը:

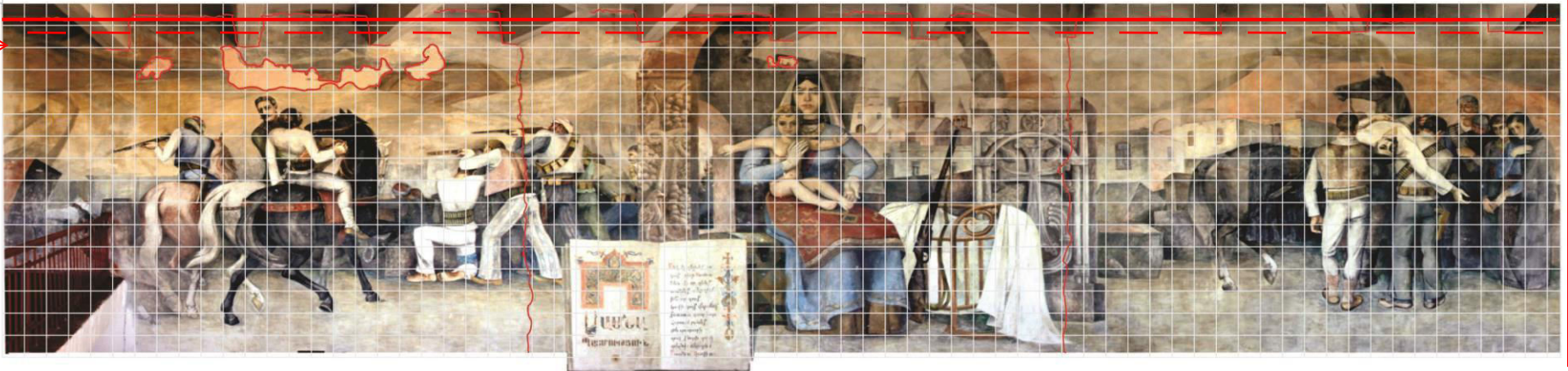
Կատարեց	Մ.Ջևորգյան		.ՍՄՈՒՐՆԵՐԻ ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ՝ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
"Այվելու և ժամանցաբան" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմի կազմակերպչություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎԱՍԱԿԱՑ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՅՆԵՐՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԲԵՐՁՐ

10. Որմանակարի հիմքային ճաքերի լրացում կրային շաղախի միջոցով

38,80 մ

17,7 m

4,2 m

16. Տեխնիկական վնասվածքների մանր ճաքերը, կորցված վայրերը, լրացնել եզրային ամրացումներով, լավ չորանալուց հետո սվաղել 3 շերտ կրային և ավազային շաղախով: Առաջին շերտի սվաղը կատարել առավել խոշոր ավազով, մարած կիր - ավազ, 3/1-ի հարաբերակցությամբ: ՈւՆ 1 շերտի սվաղը կատարել հավասար,բայց կոպիտ մակերեսով՝ սվաղի վրա արված գծերով: Լիովին չորանալուց հետո կատարել 2 շերտի սվաղը նույն բաղադրությամբ, բայց առավել մանր ավազով, և 3 շերտը կատարել հեղինակային շերտին համապատասխան՝ չանցնելով ՈւՆ սվաղի մակարդակը: Ամբողջ սվաղերը կատարել խոնավեցնելով և պահելով համապատասխան տեխնիկան և տեխնոլոգիան:

Կատարեց	Մ.Գևորգյան		.ՍՄՍՈՒՐՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍՈՒՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմի կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՄԵՐԻ ՀՈՅՏԱԲՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԹԵՐՑԵՐ
						65

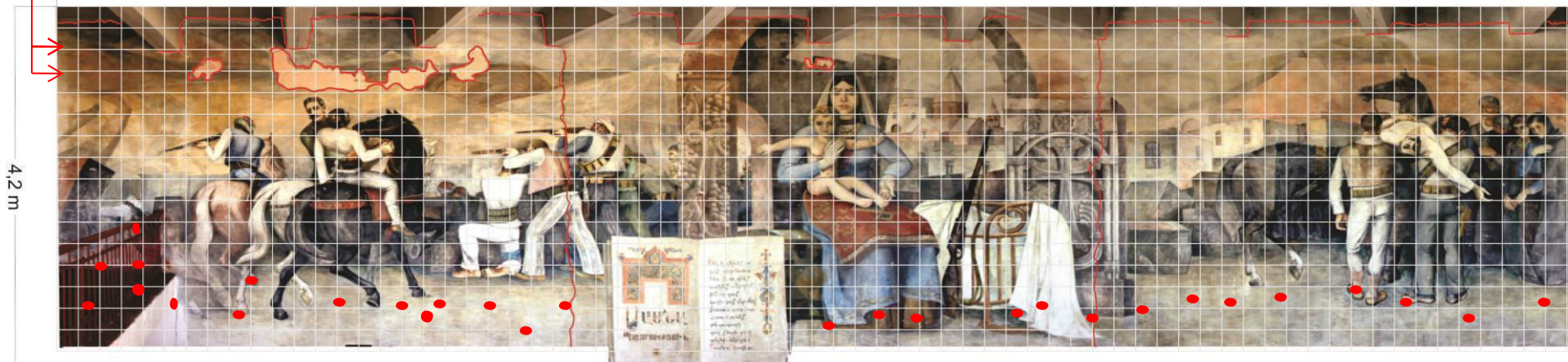
Որմանակարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100
քառակուսու չափը՝ 25ք.սմ

աշխ.ծավալ .

11. Որմանակարի հիմքային ճաքերի ներարկում կրային շաղախի միջոցով

3.80 ք.մ

17,7 m

- Կատարել ներարկումներ ՈՆ մակերեսի առավել անջատված, թեթև քայքայված և վնասված մասերում, ներարկել կալցիումի կարբոնատ կամ PLM, միջին տեսակի վնասված մասերում կիրառել 25-50% ACRIL պատրաստանյութ/ որը հստակ ցուցումով նախատեսված է վերականգնման աշխատանքների համար/ , ըստ մասնագետի հայեցողությամբ, իսկ առավել քայքայված հատվածներում օգտագործել 50% ACRIL նյութը՝ խառնելով 50%-ոց կրային և 25% -ոց ջրային լուծույթով՝ չմոռանալով գործողության ժամանակ օգտագործել պաշտպանիչ շերտը:

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՍՈՒԲՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավորի մարզ գ.Ապագա		
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմ կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՅԱԾ ՍԱՆԻՏ ԶՈՋԱՐՈՒՄ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ
					66

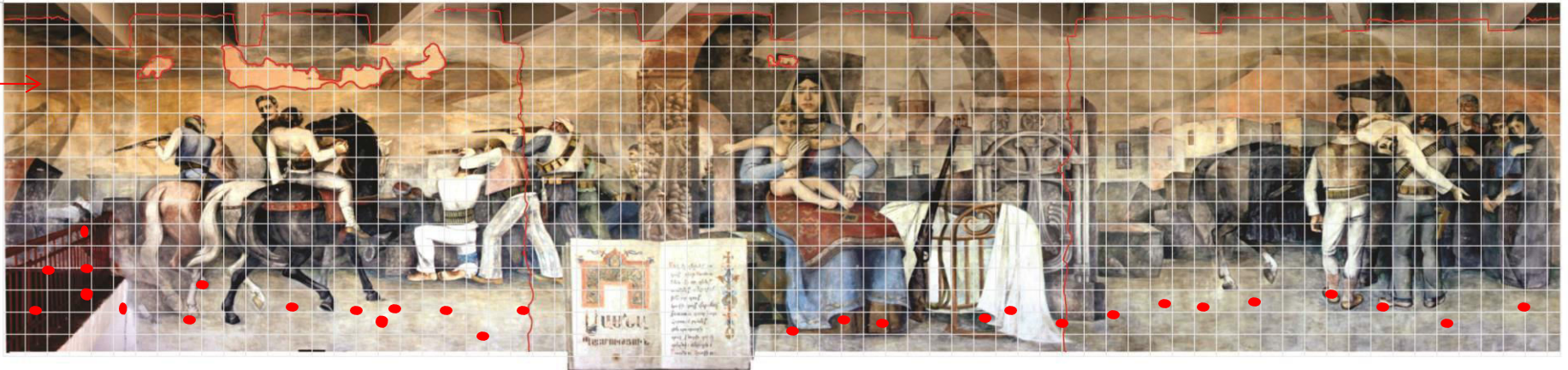
12. Որմանակարի ներկի շերտի մանր ճաքերի սրսկումներ PLM, կալցիումի կարբոնատ եվ ակրիլիկ սոսնձի բարդ լուծույթներով

16,00 մ

15. Ներարկումների գործողությունները սկսելուց առաջ կատարել պաշտպանիչ շերտի կատարում , բամբակի օգնությամբ կանխել արտահոսքը ՈՆ մակերեսի վրա: Դրա համար անհրաժեշտ է նախ և առաջ ընտրել ճիշտ ներարկման վայրը: Ցանկալի չի, որ ներարկման անցքը բացվի մարդու դեմքի, ձեռքերի կամ կարևոր իմաստ հաղորդող հատվածներում: Բայց եթե դրա անհրաժեշտությունը ճակատագրական լինի հարակից մասերի պահպանման համար, հարկ կլինի անցք բացել, այնուհետև մշակել ետնամասը ներարկելու համար, պահպանելով ավելի մեծ մակերես: Ներարկել 1 կամ 2 անգամ թորած ջրով, այնուհետև պարզ կդառնա թե ինչ նյութով կներարկվի տվյալ անցքը կամ տվյալ ճաքը: Բոլոր ներարկումները կատարել խիստ հետևողական, ներարկման ժամանակ սեղմել և պահել բամբակը ձեռքի տակ, ունենալ թորած ջուր, ծովային սպունգ՝ ՈՆ պաշտպանելով անցանկալի աղտոտվածություններից, հետքերից:

17,7 m

4,2 m

13. Համընթաց կատարել եզրային ամրացումներ սեղմիչների օգնությամբ 5% ACRIL-ով, հիդրավլիկ կրի 1/3-ի հարաբերակցությամբ և պեմզաի հավելանյութի շաղախով: ՈՆ-ի եզրային ամրացումների ժամանակ չվնասել հեղինակային ներկի շերտը, սվաղի և ներկի շերտը ամրացնել պատին, չմոռանալով թողնել ճիշտ օղանցքներ հետագա ներարկումների և հագեցումների համար: ՈՆ-ի մասամբ քայքայված, կոտրված և թափված հարող հատվածներում կատարել մասնագատումներ պաշտպանիչ շերտի կատարմամբ՝ նշված մեթոդով: Զգուշությամբ, գործիքների օգնությամբ, մասնագատել ՈՆ-ի մակերեսի քայքայված սվաղի շերտերը, որոնք իրենց վրա չունեն հեղինակային ներկի շերտ, քայքայված են կամ խանգարում են ճիշտ կատարել որևիցե է գործողություն:

			.ՍՄՍՈՒՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆՆԵՐ, ՈՒՍՈՒՄԱՍՈՒՐՆԵՐ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավորի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Արվեստ և ժամանակագրություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակազմի կազմակերպչություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱՅ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՅՏԱԶՈՐՈՒ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ 67 ԳԵՐՁՈՐ

14. ՈՆ-ի քայքայված, կոտրտված հատվածները մշակել և մաքրել, այնուհետև խոնավեցնել թորած ջրով, կատարել եզրային ամրացումներ, մի փոքր չորանալուց հետո, մակերեսի վրա ստեղծելով անհարթություն՝ հետագա շերտի համակցման համար: Մասնագատումները կատարել առավել զգուշությամբ, չմոռանալով ՈՆ-ը ծածկել, պահել կամ ինչ-որ կերպ պաշտպանել էլեկտրական գործիքներից առաջացնող վնասներից և հետևանքներից, ընկնող բեկորներից, փոշուց:
- Համընթաց կատարել ներարկումներ կալցիում կարբոնատի պարզ հիդրավլիկ նյութով կամ PLM-ով, և առավել խոշոր անցքերի և մեծ մակերեսի ներարկումների համար օգտագործել ACRIL-ի և կրի պատրաստված լուծույթի խառնուրդ:
16. Տեխնիկական վնասվածքների մանր ճաքերը, կորցված վայրերը, լրացնել եզրային ամրացումներով, լավ չորանալուց հետո սվաղել 3 շերտ կրային և ավազային շաղախով: Առաջին շերտի սվաղը կատարել առավել խոշոր ավազով, մարած կիր - ավազ, 3/1-ի հարաբերակցությամբ : ՈՆ 1 շերտի սվաղը կատարել հավասար, բայց կռպիտ մակերեսով՝ սվաղի վրա արված գծերով: Լիովին չորանալուց հետո կատարել 2 շերտի սվաղը նույն բաղադրությամբ, բայց առավել մանր ավազով, և 3 շերտը կատարել հեղինակային շերտին համապատասխան՝ չանցնելով ՈՆ սվաղի մակարդակը: Ամբողջ սվաղերը կատարել խոնավեցնելով և պահելով համապատասխան տեխնիկան և տեխնոլոգիան:

			.ՍՍՈՒԽԹԻՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ.Պետրոսյան					
"Այլընտր և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՄԱՍԵՐԻ ՀՅՏԱԶՈՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐԶ

13. Որմանակարի հիմքից թափված մասերի լրացում առաջին շերտ համապատասխան բարդ շաղախով **452,00 բ.դցմ**
14. Որմանակարի հիմքից թափված մասերի լրացում երկրորդ շերտ լեվկասով **452,00 բ.դցմ**
15. Որմանակարի հիմքից թափված մասերի վերջնական լրացում՝ ըստ հեղինակային հորինվածքի մակերեսի **552,00 բ.դցմ**

14. ՈւՆ-ի քայքայված, կոտրտված հատվածները մշակել և մաքրել, այնուհետև խոնավեցնել թորած ջրով, կատարել եզրային ամրացումներ, մի փոքր չորանալուց հետո, մակերեսի վրա ստեղծելով անհարթություն՝ հետագա շերտի համակցման համար: Մասնագատումները կատարել առավել զգուշությամբ, չմոռանալով ՈւՆ-ը ծածկել, պահել կամ ինչ-որ կերպ պաշտպանել էլեկտրական գործիքներից առաջացնող վնասներից և հետևանքներից, ընկնող բեկորներից, փոշուց:
24. Կատարել ՈւՆ վերջնական սվաղերի մակերեսի շտկումներ, համապատասխանեցումներ, մաքրումներ՝ պատրաստելով այն գունապատման աշխատանքների համար:

17,7 m

4,2 m

16. Տեխնիկական վնասվածքների մանր ճաքերը, կորցված վայրերը, լրացնել եզրային ամրացումներով, լավ չորանալուց հետո սվաղել 3 շերտ կրային և ավազային շաղախով: Առաջին շերտի սվաղը կատարել առավել խոշոր ավազով, մարած կիր - ավազ, 3/1-ի հարաբերակցությամբ : ՈւՆ 1 շերտի սվաղը կատարել հավասար,բայց կոպիտ մակերեսով՝ սվաղի վրա արված գծերով: Լիովին չորանալուց հետո կատարել 2 շերտի սվաղը նույն բաղադրությամբ, բայց առավել մանր ավազով, և 3 շերտը կատարել հեղինակային շերտին համապատասխան՝ չանցնելով ՈւՆ սվաղի մակարդակը: Ամբողջ սվաղերը կատարել խոնավեցնելով և պահելով համապատասխան տեխնիկան և տեխնոլոգիան:
17. Որտեղ նկատվում է խոնավություն, աղակալություն, շերտավորվածություն ,այդ հատվածներում կատարել մաքրումներ, և 5% ACRIL – ի սվաղի շաղախի օգնությամբ կանխել խոնավության և աղակալության հետագա տարածումը: Այդ հիմնականում հարող հարակից հատվածներն են:

Կատարեց	Մ.Գևորգյան		.ՍՄՍՈՒԲՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՑ՝ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժամանակագրություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապանակաճան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՅԱԼԵՐ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՅՏԱՅՈՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐՑԸ	69

16. Որմնանկարի մասնակի գունապատում, լրացումներ տեմպերային ներկերով /ֆոն /

12,00 բ.մ

26 Կատարել գունապատում տեմպերային ներկերով, հարկ եղած դեպքում օգտագործել 5% ACRIL ամրոջ որմնանկարի մակերեսի մասնակի թափված ներկի շերտերի վրա և նոր ավելացված հարակից հատվածների գունապատումների համար:

17,7 m

4,2 m

27 Ֆոնը գունապատել մեկ տոն ցածր հնչեղության և հնարավորինս զգույշ լինելով, չվնասելով հեղինակային ներկի շերտը: Ֆոնային հատվածի գունապատման և վերարտադրման համար հիմնվել ըստ պահպանված պատմական լուսանկարների կամ հեղինակային գունային շերտի վրայի պահպանված գույնի մնացորդներով: Գունապատման ժամանակ ավելի մանրամասն ու մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ և համապատասխանեցումներ:

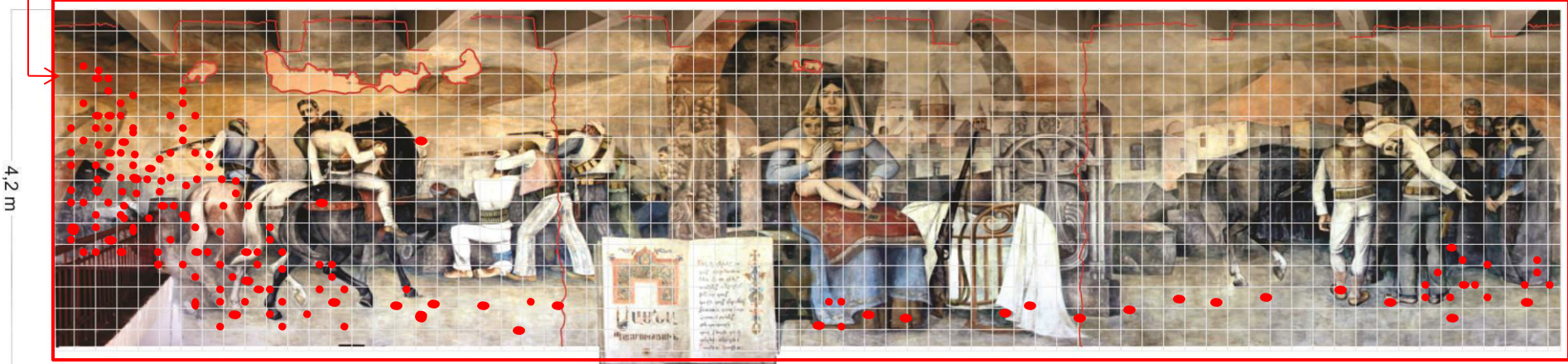
Կատարեց	Մ.Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՆՈՒՆԵՐ. ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՐՀՈՒՄԱՍԽՈՒՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավորի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառապակաթան կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄՆԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՅԱԾ ՍՄԱՐԻ ՀՈՏԵԼՈՐՈՒ	ՓՈԽ	ՁԵՐՑ	ԶԵՐՁԵՐ

17. Որմանակարի թափված մասերի գունապատում՝ հեղինակային գույնի մեկ տոն ցածր երանգով

715,00 բ.դսմ

27 Ֆոնը գունապատել մեկ տոն ցածր հնչեղության և հնարավորինս զգույշ լինելով, չվնասելով հեղինակային ներկի շերտը: Ֆոնային հատվածի գունապատման և վերաբրտադրման համար հիմնվել ըստ պահպանված պատմական լուսանկարների կամ հեղինակային գունային շերտի վրայի պահպանված գույնի մնացորդներով: Գունապատման ժամանակ ավելի մանրամասն ու մանրակրկիտ կատարել մաքրումներ և համապատասխանեցումներ:

17,7 m

28. Կատարել կորցված մասերի վերաբրտադրություններ ըստ հեղինակի և համակարգչի օգնությամբ՝ փոխանցելով ճշգրիտ պատկերը Ո.Ն հատվածին, կատարել վերականգնում ըստ հեղինակային գունային գամայի և հորինվածքին, համապատասխան մեկ տոն ցածր կամ տեսանելիորեն չտարբերվող:

			.ՍՄՈՒՐՅՈՒՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիթի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ. Գևորգյան					
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խաղաղամեթոդական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՅԱԿԸ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՏՁՆԵՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐԸ
						71

18. Որմանակարի ողջ մակերեսի պաշտպանիչ շերտի պատրաստում՝ առաջին շերտ պառալոիդի 0.25% լուծույթով

71.04 բ.մ

19. Որմանակարի ողջ մակերեսի պաշտպանիչ շերտի պատրաստում՝ երկրորդ շերտ պառալոիդի 0.25% լուծույթով

71.04 բ.մ

9. Մաքրումներից մեկ օր հետո ողջ աշխատանքային ծավալի ավարտից հետո խոնավության բացակայության դեպքում կատարել նախապես պատրաստված լավ լուծված վիճակում պաշտպանիչ շերտի կատարում՝ ողջ Որմանակարի ներկի շերտի միկրոնների ամրացում, շնչող ստանձի բարդ լուծույթի օգնությամբ առաջին շերտ՝ Paraloid B 72 0.25%

17,7 m

4,2 m

- 30 Համապատասխան լուծույթով կատարել վերջնական մաքրումները վերնից ներքև մասնագատումով, թորած ջրի օգնությամբ, ավելի բարդ հատվածներում օգտագործել բարդ նյութեր : Օգտագործել ըստ նախատեսված բարդության;
- 31 Ամբողջ ամրակայման և վերականգնման աշխատանքների ժամանակ պարտադիր կատարել լուսանկարներ և տեսանկարահանումներ:

			.ՍՄՈՒՐՄԵՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժավիդի մարզ գ.Ապագա			
Կատարեց	Մ.Գևորգյան					
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամակման կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱԾ ՍԱՆԻՐԻ ՀԵՏԱԶՈՐՈՒՄ	ԺՈՒԼՈ	ԵՐԵՐ
						72

Որմանակարի մաշտաբային պատկերը 1 x 100
բառակուսու չափը՝ 25բ.սմ

աշխ.ծավալ .

20. Որմանակարի հետնամասի հիմնական ճաթերի սրկումներ, բարդ շաղախով՝ պատի եվ որմանակարի սեյսմիկ անվտանգության եվ կայունության համար:

2,6 Լ.

17,7 m

4,2 m

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍՄՈՒՐՆԵՐԸ. ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ Արժամիլի մարզ գ.Ապագա			
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԱԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՍԱՆԻՏ ԶՈՒՄ	ՁՈՒՄ	ՁԵՐՑ	73

Վերականգնող մասնագետներն են՝

Արեգ Պետրոսյան- Որմանկար վերականգնող հայկական խմբի գլխավոր մասնագետ
Մարինա Գեվորգյան- որմանկար վերականգնող
Վահագն Ջիվանյան- որմանկար վերականգնող
Արթուր Դուրգարյան- որմանկար վերականգնող

Բոլոր մասնագետները ունեն գեղարվեստի բարձրագույն ակադեմիական կրթություն և վերապատրաստված են «Istituto Per L'Arte e il Restauro-Palazzo Spinelli» Իտալական արվեստի վերականգնման ինստիտուտում և ունեն լավագույն մասնագիտական տարիների փորձ՝ տեսական և գործնական աշխատանք իտալացի հեղինակավոր վերականգնող մասնագետների հետ :

ART HERITAGE

«ԱՐԿԵՍՏ ԵՎ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ» ՊԱՏՄԱՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱՐԺԵՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՄԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ համագործակցում է՝

- ՀՀ Մշակույթի նախարարության
- «Istituto Per L'Arte e il Restauro-Palazzo Spinelli» Իտալական արվեստի վերականգնման ինստիտուտի
- Մշակութային հասարակական կազմակերպությունների

Հետադարձ կապ՝

Հասցե՝ Հանրապետության 38, 0010

բջջ; +37491110662

+37491110661

Email; artheritagecentre@gmail.com
aregpetrosyan999@gmail.com

ՀԿ –ի նախագահ՝ **Արեգ Պետրոսյան**
 ՀԿ –ի փոխնախագահ՝՝ **Մարինա Գեվորգյան**

Կատարեց	Մ. Գևորգյան		.ՍԱՌԻՄԵՐՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ ԱՐԺԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶ Գ.ՆԱԿԱԳԱ			
"Արվեստ և Ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառամական կազմակերպություն		2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՆԱԿԱԾ ՍԱՆԵՐԻ ՀՈՏԵՐՈՒՄ	ՓՈԽԸ	ՁԵՐԵ	ԲԵՐՁԵՐ
					74	

Վերականգնող մասնագետների կատարած աշխատանքների

Ցանկ

- 2023-24** Հակոբ Հակոբյանի «Սարերում» որմանկարի նախագծման, տեղափոխման, վերականգնման և վեստեդման աշխատանքներ, /տեղափոխվել և տեղադրվել է Վ.Աճեմյանի դրամատիկական թատրոնից ք.Գյումրի Զաղաքապետարան /, ք.Գյումրի
- 2023-24** Մինաս Ավետիսյանի “ Ցերեկ” որմանկարի տեղափոխման, վերականգնման և վերստեղծման աշխատանքներ /տեղադրվել է Ռոսսիա Մոլլ /, Գյումրի – Երևան
- 2016-17** Հակոբ Հակոբյանի «Սարերում» որմանկարի կոնսերվացման և վերականգնման աշխատանքներ, ք.Գյումրի, Շիրակի մարզ, Հայաստան
- 2014-15** Ռ.Աթոյանի “Զախչի ճամփին “ որմանկարի վերականգնման և տեղափոխման աշխատանքներ
- 2015** Գառնու հեթանոսական տաճարի վրա մասնակի մաքրման աշխատանքներ
- 2013-14** Մ.Ավետիսյանի “Արմենիա” որմանկարի կոնսերվացման և վերականգնման աշխատանքներ, մշակույթի տուն գ.Վահրամաբերդ, Շիրակի մարզ, Հայաստան
- 2013** Մ.Ավետիսյանի “Արմենիա” որմանկարի նախագծի հեղինակ
- 2013** Ռ.Աթոյանի “Զախչի ճամփին “ որմանկարի կոնսերվացման աշխատանքներ, Գյումրի, Հայաստան
- 2012** Մինաս Ավետիսյանի “ Հայկական հովերգություն” որմանկարների տեղափոխման և վերականգնման աշխատանքներ /տեղադրվում են Գյումրիի քաղաքապետարան /, Գյումրի
- 2011** Մինաս Ավետիսյանի “ Գորգ են գործում” որմանկարների տեղափոխման և վերականգնման աշխատանքներ /Կիլիկիա գարեջրի գործարան /, Գյումրի
- 2011** Մինաս Ավետիսյանի “ Թելեն մանուկ” և “ Երկանք” որմանկարների տեղափոխման և վերականգնման աշխատանքներ /տեղադրվել են Չվարթնոց Օդանավակայան /, Գյումրի –Երևան
- 2010** Մինաս Ավետիսյանի “ Աղբյուրի մոտ” և “ Խաչքարի մոտ” որմանկարների տեղափոխման և վերականգնման աշխատանքներ /տեղադրվել են կառավարության շենք N 1 /, Գյումրի – Երևան
- 2009** XII.դ Սուրբ Կաթողիկե եկեղեցու որմանկարների վերականգնում Զոբայր, Հայաստան,
- 2008** Մինաս Ավետիսյանի “Թորոս Ռոսլին” որմանկարների վերականգնման աշխատանքներ, Գյումրի, Հայաստան
- 2006թ.**-ից կատարվել են քանդակագործ Բենիկ Պետրոսյանի մանր և մեծածավալ քանդակների կադապարում, վերստեղծում և վերականգնում/ երկաթ, քար, բրոնզ, փայտ և պղինձ նյութերից/

			.ՍԱՄՈՒԵԼՆԵՐ. ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՆԱԽՆԱԳԻՏ ԴԻՏԱՐԿՄԱՆ, ՈՒՍՈՒՄԱՍԻՐՄԱՆ ՆԱԽԱԳԻՏ Արժավորի մարզ գ.Նապաս			
Կատարող	Մ.Գևորգյան					
"Արվեստ և ժառանգություն" պատմամշակութային արժեքների վերականգնման կենտրոն" Խառաքանկական կազմակերպություն			2025թ.	ՈՐՄԱՆԿԱՐԻ ՎՃԱՎԱՅ ՄԱՍԵՐԻ ՀՈՅՁԱԲԵՐԴՈՒՄ	ԳՐԱԸ	ԹԵՐԹ 75 ԳԵՐԹԵՐ